ก้าวไปด้วยกัน

จุลสารเพื่อชุมชนพิพิธภัณฑ์ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (มิถุนายน - กันยายน 2554) ISSN 1906 - 5515

แด่...พิพิธภัณฑ์ที่จากไป

หลายปีที่ผ่านมามีโอกาสได้ไปเยี่ยมไปเยือนพิพิธภัณฑ์หลายแห่ง และได้ทำความรู้จัก พูดคุย กับคน ทำงานพิพิธภัณฑ์ ทำให้เห็นสัจธรรมความจริงอย่างหนึ่งของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีทั้งการเกิด การ ดำรงอยู่ เสื่อมถอย และดับสูญ ตามข้อมูลของจำนวนพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทยของศูนย์ มานุษยวิทยาสิรินธร บอกไว้ว่า 1211 แห่ง เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2554 ข้อมูลจำนวนนี้ แสดงถึง การมีอยู่หรือเคยมีของพิพิธภัณฑ์ ซึ่งการมีอยู่นั้นอาจแตกต่างกันไป พิพิธภัณฑ์บางแห่งเกิดใหม่ เพิ่งเปิดดำเนินการ บางแห่งกำลังเกิดแนวคิดและหาหนทางในการจัดสร้าง บางแห่งเบ่งบานมีคน เข้าออกศึกษาดูงานไม่ขาดสาย บางแห่งเกิดวิกฤตคนดูแลล้มหายตายจาก ประสบภัยธรรมชาติ ไฟ ใหม้น้ำท่วม งบหมด ไม่มีคนสนับสนุน บางแห่งทรุดโทรมไร้คนเยี่ยมชมดูแล แต่บางแห่งถึงขั้นปิด กิจการไปเลย เหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นความจริงของชีวิตพิพิธภัณฑ์ ซึ่งสะท้อนถึงชีวิตของคนทำ พิพิธภัณฑ์ไม่มากก็น้อย

"....ความอยู่รอดของพิพิธภัณฑ์เป็นเรื่องที่ตรงใจ กว่าจะเกิดขึ้นได้ก็ยากอยู่แล้ว แต่จะรักษาไว้ยิ่ง ยากกว่า ..." (สิริอาภา รัชตะหิรัญ พิพิธภัณฑ์บ้านเขายี่สาร สมุทรสงคราม)

เคยมีคำพูดของผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์ท่านหนึ่งว่า พิพิธภัณฑ์ก็เหมือนกับการมีลูก เราสร้างเขาขึ้นมาแล้ว ก็ต้องดูแลรักษาให้เขาเจริญเติบโต ถ้าปล่อยไว้ไม่ทำอะไรก็เหมือนปล่อยให้ลูกตาย บางแห่งขึ้นอยู่ กับแนวคิดของผู้ดูแล ที่เชื่อว่าทุกอย่างก็ย่อมเป็นไปตามสัจธรรมคือ มีเกิดก็ย่อมมีดับจึงไม่ได้คิดว่า พิพิธภัณฑ์จะต้องอยู่ยั้งยืนยง และไม่ได้สนใจที่จะหาผู้สืบทอดอุดมการณ์พิพิธภัณฑ์

เรื่องราวในฉบับนี้ จึงค่อนข้างแสดงถึงชีวิตของพิพิธภัณฑ์ทั้งการเกิด การดำรงอยู่ เสื่อมถอย และ ดับไป เช่น ปณิตา ค้นหาข่าวการเกิดพิพิธภัณฑ์มาเล่าสู่กันฟัง เช่นการจัดพิพิธภัณฑ์วันเดียว การ จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ตำรวจ การเตรียมเปิดตัว "พิพิธภัณฑ์เมืองนรา" สร้างพิพิธภัณฑ์ผ้ายันต์ โบราณยักษ์ที่วัดพะเยา เปิดศูนย์พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอวาปีปทุม จ.มหาสารคาม สวธ.หนุนสร้างพิพิธภัณฑ์หมอลำ เป็นต้น

เมธินีย์หยิบยกกรณีเหตุการณ์การถูกโจรกรรมของพิพิธภัณฑ์วัดบัว จ.นครราชสีมา ข้าวปุ๊ก หยิบยกสถานการณ์และความสูญเสียของหลายพิพิธภัณฑ์มาให้ชม เช่น ไฟไหม้พิพิธภัณฑ์ การปิดพิพิธภัณฑ์ และพิพิธภัณฑ์กับปัญหาด้านการเงิน

กบอ้วนจากเรื่องเล่าริมสนาม วริสรา จากประสบการณ์พิพิธภัณฑ์ และ ศิวัช จากเรื่อง เล่าท้ายเล่ม เล่าถึงกิจกรรมที่พยายามสร้างความเคลื่อนไหวให้กับชุมชน และพิพิธภัณฑ์ เพื่อให้ชุมชนเห็นคุณค่าและมีส่วนร่วมกับพิพิธภัณฑ์มากขึ้น เพื่อเป็นวิธีหนึ่งที่จะยืดอายุ ของพิพิธภัณฑ์ออกไป ทั้งกิจกรรมเยาวชนเพื่อค้นหาเรื่องเล่าของชุมชน กิจกรรมอนุรักษ์ ผ้าห่อคับกีร์วัดคงคาราบ และการพัฒบาคลังให้เป็นพื้นที่อีกแห่งหนึ่งในพิพิธภัณฑ์สำหรับ การเรียนรู้

นอกจากนี้ยังมีเรื่องราวของพิพิธภัณฑ์ทั้งในและต่างประเทศที่น่าสนใจ เช่น อัลเบิร์ต ฮอลล์ (Albert Hall) พิพิธภัณฑ์แห่งเมืองจัยปูร์ ราชสถาน สาธารณรัฐอินเดีย พิพิธภัณฑ์เมือง พิจิตร และพิพิธภัณฑ์ Oka Masaharu Memorial Nagasaki Peace Museum ที่กล้า ตีแผ่สงครามโลกครั้งที่สองในมมมองที่ต่างจากพิพิธภัณฑ์รัช ตบท้ายด้วยหนังสือดีน่าอ่าน และคำคมโดนใจจากเพื่อนพิพิสภัณฑ์

สุดท้ายนี้อยากให้กำลังใจกับคนดูแลพิพิธภัณฑ์ทั้งหลาย ท้อได้บ้างแต่อย่าเพิ่งถอย จุลสาร ก้าวไปด้วยกับยิบดีเสบอที่จะเป็นพื้นที่แห่งหนึ่งที่จะร่วยสะท้อนเรื่องราว ประสบการญ์ไม่ ว่าสุขทุกข์ ขึ่นขม ฯลฯ ของท่านแด่เพื่อนพิพิธภัณฑ์ทุกคนค่ะ

ปก : คำให้กำลังใจ จากวัดบ้านหลุก จ.ลำพูน

ພບ**ศิลาจาร**ึก **"ໄວ້ຢນຊັ້ນ**"

ยุคกษัตริย์ล้านนาองค์ที่ 9

คณะศึกษาจากมหาวิทยาลัย แม่ฟ้าหลวง ร่วมกับมหาวิทยาลัย เชียงใหม่นำโดย ดร.พลวัฒ ประพัฒน์ทอง ที่ศึกษาพื้นที่เมืองโบราณภายในวัด เวียงเชียงรุ้ง ต.ทุ่งก่อ อ.เวียงเชียงรุ้ง ได้ รับแจ้งจากพระโกเมศ สุเมธโส (ขุนศรี) เจ้าอาวาสวัดว่า ชาวบ้านได้ค้นพบโบราณวัตถุ 3 ชิ้นที่มีอักษรโบราณ เป็น

หลักศิลาจารึกแผ่นยาวบาง สลักจากหินทราย ด้านหน้ามีตราอักษรฝักขาม และไทยยวน โบราณอยู่เต็ม สันนิษฐานสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2019 และ 2021 ในสมัยพระเจ้าติโลกราช กษัตริย์อาณาจักรล้านนา โดยมีดวงตราคล้ายตราประจำตำแหน่งของกษัตริย์เชียงใหม่ ประทับอยู่บนศิลาจารึกด้วย ส่วนโบราณวัตถุที่พบอีก 2 ชิ้น เป็นแท่งคล้ายอิฐและมีอักษร เช่นกัน ทางคณะศึกษาอยู่ระหว่างนำไปแปลต่อไป

"วันที่ 20 ก.ย.2554 โครงการจะจัดกิจกรรม สุดปลายฟ้าสายรุ้ง ที่เวียงเชียงรุ้ง ณ วัดเวียงเชียงรุ้ง โดยเชิญชาวบ้านมาเสวนาร่วมกับปราชญ์ที่มีความรู้ด้านประวัติศาสตร์ เพื่อให้ได้ทราบถึงประวัติศาสตร์ของเวียงเชียงรุ้ง โดยจะขอให้ชาวบ้านนำโบราณวัตถุที่พอ จะมีอยู่หรือเก็บเอาไว้มาแสดงด้วย ในลักษณะของพิพิธภัณฑ์วันเดียว เพราะหลังจากดู แล้วก็จะให้นำกลับไปเช่นเดิม" ดร.พลวัฒกล่าว

พระโกเมศกล่าวว่า วัดเวียงเชียงรุ้งเดิมเป็นวัดร้าง เคยมีคนเข้าไปขุดหาสมบัติ ของเก่ากันอย่างเอิกเกริก จนโบราณวัตถุถูกนำไปเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันจึงเหลือถ้วย โถโอชามและวัตถุต่างๆ ที่คนอาจจะเห็นไม่มีค่าทิ้งเอาไว้ จึงได้ร่วมกับชาวบ้านเก็บสะสม ของที่เหลืออยู่เอาไว้ในพิพิธภัณฑ์ที่สร้างขึ้นภายในวัด (ผู้จัดการ วันที่ 25 สิงหาคม 2554)

ผบ. เพร. เพราจความคืบหน้าพราง

เป็นโรทัณฑ์ตำรวจ

พล ต อ วิเชียร พจบ์โพธิ์ศรี ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (ผบ.ตร.) พร้อมด้วยคณะกรรมการดำเนินการ พิพิธภัณฑ์ตำรวจ เดินตรวจความ คืบหบ้าการก่อสร้างอาคารพิพิสภัณฑ์ และปรับปรุงภูมิทัศน์ "วังปารุสกวัน" (วังเก่าที่ตั้งอยู่ภายในกองบัญชาการ

ตำรวจนครบาล) เป็นพิพิธภัณฑ์ตำรวจ พร้อมเรียกประชมคณะกรรมการดำเนินการ พิพิธภัณฑ์ตำรวจครั้งที่ 2 ประจำปี 2554 ติดตามงานและความคืบหน้าในการดำเนิน การเปิดพิพิสภัญฑ์ในวันที่ 1 ส ค บึ้

"ผลติดตามการทับเคลื่อนการเปิดพิพิธภัณฑ์ เป็นที่น่าพอใจคืบหน้าไปกว่า 80 เปอร์เซ็นต์แล้ว พร้อมเปิดอย่างเป็นทางการในเร็วๆ นี้" พล.ต.อ.วิเชียร กล่าว พร้อมกันนี้ นายไพรินทร์ ชูโชติถาวร กรรมการผู้จัดการใหญ่บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) ได้มอบเงิน จำนวน 3 ล้านบาท สนับสนุนการก่อสร้างพิพิธภัณฑ์ตำรวจดังกล่าวด้วย

สำหรับพิพิธภัณฑ์ตำรวจ หรือวังปารุสกวันเก่านั้น มีความงดงามตระการตาด้วย ลวดลายไม้ฉลูต่างๆ มีอายุกว่า 100 ปี ยังคงไว้ซึ่งคุณค่าแม้กาลเวลาจะผ่านพ้นมาเนิ่นนาน ในยุคปัจจุบัน (โพสต์ทูเดย์ วันที่ 10 สิงหาคม 2554)

เตรียมเปิดตัว

พิพิธภัณฑ์เมือนราฯ แหลงเรียนรู้และท้องเที่ยวแห่งใหม่

นางอุษณีย์ ธุวโชติ วัฒนธรรมจังหวัดนราธิวาส เปิดเผยว่า จังหวัดนราธิวาส โดยสำนักงานวัตเบธรรมจังหวัดบราธิวาส ริเริ่มให้มีการดำเนินการจัดตั้ง "พิพิธภัณฑ์

เมืองนราธิวาส" ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 โดยใช้อาคารศาลากลางจังหวัด นราธิวาส (หลังเก่า) เป็นที่จัดตั้งและ ดำเนินการ "ในปี 2554 นี้ ได้รับ การสนับสนุนจากจังหวัดนราธิวาส โดย นายธนน เวชกรกานนท์ ผู้ว่า ราชการจังหวัดนราธิวาส อนุมัติงบ พัฒนาจังหวัดมาให้ประมาณ 22

ล้านบาท เพื่อสานต่อแนวคิดให้เป็นจริงขึ้นมา... โดยเวลานี้กำลังตั้งกรรมการฝ่ายวิชาการ ในห้องต่างๆ ก่อนเปิดให้มีการทำประชาพิจารณ์รับฟังเสียงประชาชน เพื่อให้พิพิธภัณฑ์นี้ เป็นของชาวนราธิวาสจริงๆ...ตามกำหนดการ จะเปิดให้บริการในพื้นที่ชั้นล่างได้ในเดือน พฤษภาคม หรือมิถุนายน พ.ศ. 2555 และเสร็จสมบูรณ์ทั้งหมดใน พ.ศ. 2556 ซึ่งถึงเวลา นั้นคนนราธิวาสคงได้มีพิพิธภัณฑ์ของตัวเองที่สมบูรณ์ สร้างความภาคภูมิใจได้ และมีการ ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง..." นางอุษณีย์ กล่าวปิดท้าย (ผู้จัดการ วันที่ 9 สิงหาคม 2554)

ວັດພະເ<mark>ຍາປຣ້ານ</mark> ພົພົຣກັດກ໌ຜ່າຍັບຕ໌ໃບຣາດເຍັດບ໌

วันที่ 3 ส.ค. 2554 พระอธิการประหยัด วชิรธมโม เจ้าอาวาสวัดต์อมกลาง อ.เมือง จ.พะเยา เปิดเผยว่าทางวัดได้ร่วมกับคณะศรัทธาและลูกศิษย์ลูกหา ร่วมกันจัด สร้างพิพิธภัณฑ์ขึ้นภายในวัดมาตั้งแต่ พ.ศ. 2553 โดยมีพระอาจารย์สมศักดิ์ สิริมังคโล อดีตเจ้าอาวาสและอดีตเจ้าคณะตำบลบ้านต๋อมเป็นผู้ริเริ่มก่อสร้างขึ้นมา จนถึงปัจจุบันยัง ไม่แล้วเสร็จ เพื่อจะนำโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและของสำคัญโบราณที่ทางวัดรวบรวมเก็บ สะสมไว้เป็นจำนวนมาก นำเข้าไปเก็บไว้ให้เป็นสัดส่วนและเป็นระเบียบเรียบร้อย อีกทั้ง ยังจะใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและทัศนศึกษาของโบราณและวัฒนธรรมท้องถิ่น อาทิ ผ้า ยันต์ผืนใหญ่โบราณ โบราณวัตถุ ตลอดจนวัตถุอื่นๆ ของท้องถิ่น ด้วยทางวัดเห็นว่าการ ก่อสร้างยังขาดปัจจัยอยู่มาก หากผู้มีจิตศรัทธาต้องการร่วมบริจาคทรัพย์ หรือร่วมทำบุญ สามารถติดต่อสอบถามได้ที่วัดต๋อมกลาง อ.เมือง จ.พะเยา (ไทยรัฐ วันที่ 3 สิงหาคม 2554)

RUUU. TOR

นายอภินันท์ โปษยานนท์ อธิบดีกรมส่งเสริมวัฒนธรรม (สวธ.) กล่าวเมื่อวันที่ 14 กรกฎาคมว่า ได้หารือกับจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดอุบลราชธานี ถึงความคืบหน้า ในการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์หมอลำ ทราบว่ามีผู้เสนออาคารและสถานที่สำหรับการจัดสร้าง พิพิธภัณฑ์แล้ว สวธ.พร้อมสนับสนุนออกแบบการจัดแสดงและการรวบรวมข้อมูล องค์ความรู้เกี่ยวกับหมอลำแต่ละประเภท

สำหรับการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ดังกล่าว เพื่อให้เยาวชนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้วัฒนธรรม อีสาน เพราะนับวันการแสดงหมอลำจะผิดเพี้ยนกลายเป็นหมอลำประยุกต์มากขึ้น เกรง ว่าในอนาคตอาจจะส่งผลให้เด็กรุ่นใหม่ไม่รู้จักหมอลำ และภายในเร็วๆ นี้น่าจะได้ข้อสรุปว่า พิพิธภัณฑ์หมอลำแห่งแรกของภาคอีสามจะเกิดขึ้นที่จังหวัดใด และตั้งเป้าไว้ว่าจะให้เปิด ให้บริการก่อนสิ้นปีนี้ (มติชน วันที่ 14 กรกฎาคม 2554)

มหาชารดามเปิด

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน

แหมงเริ่งหรัฐมชน

นายทองทวี พิมเสน ผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม เป็นประธานเปิดศูนย์ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดบ้านโนน ตำบลขามป้อม อำเภอวาปีปทุม จ.มหาสารคาม มอบใบ อนุโมทนาบัตรและเกียรติบัตรแก่ผู้สนับสนุน และผู้ร่วมบริจาคเงินสมทบการก่อสร้าง อาคารศูนย์พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน รวมเป็นเงิน 242,923 บาท พร้อมมอบตำราโหราศาสตร์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งรวบรวมและเรียบเรียงโดยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ให้กับ พ.ต.ท.บุญจันทร์ ลุนดาพร ไวยาวัจกรวัดบ้านโนน เพื่อนำไปเก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดบ้านโนน

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดบ้านโนนมีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านประดิษฐานอยู่คือ พระพุทธรูปแก่นจันทร์ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปที่สร้างด้วยไม้แก่นจันทร์ และไม่ปรากฏหลักฐาน ว่าสร้างเมื่อใด รูปเหมือนของอดีตเจ้าอาวาสวัดบ้านโนน 3 รูป คือ หลวงปู่ยาคูชาดา พระครูวิจักษ์โคจรคุณ และพระครูนันทสารวิจิตร ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของคนใน หมู่บ้านและตำบลขามป้อม พระเก่ากรุต่างๆ เงินเหรียญกษาปณ์และธนบัตรเก่า ในวัน เปิดมีการสาธิตการสาวไหม การทอผ้าไหม ซึ่งเป็นอาชีพของคนในหมู่บ้าน (ผู้จัดการ วันที่ 13 กรกฎาคม 2554)

หมายเหตุ: ภาพถ่ายจาก นสพ.ผู้จัดการ, โพสต์ทูเดย์, ไทยรัฐ และ http://narathiwat.m-culture.go.th/

งานนี้แด้ใจ...ไม่พอ

ฝนเอยทำไบจึงตก ฝนเอยทำไบจึงตก จำเป็นต้องตกเพราะว่า กงเบันร้อง กงและเทำไมจึงร้อง กงและเทำไมจึงร้อง จำเป็นต้องร้องเพราะว่า ท้องบับปวด ท้องเอยทำไบจึงปวด ท้องเอยทำไบจึงปวด จำเป็นต้องปวดเพราะว่า ข้าวบับดิบ ข้าวเอยทำไมจึงดิบ ข้าวเอยทำไมจึงดิบ จำเป็นต้องดิบเพราะว่า ไฟมันดับ ไฟเลยทำไบจึงดับ ไฟเลยทำไบจึงดับ จำเป็นต้องดับเพราะว่า ฟืบบับเปียก ฟืนเอยทำไมจึงเปียก ฟืนเอยทำไมจึงเปียก จำเป็นต้องเปียกเพราะว่า ฝนมันตก ฝบเอยทำไบจึงตก

สวัสดีค่ะ

ทุกท่านเคยได้ยินหรือเคยร้องเพลงข้างบนนี้บ้างไหมคะ? ฝนตกอย่างนี้ หลาย คนอาจจะไม่ชอบใจ เพราะไปทางไหนก็ไม่สะดวก แต่กบอ้วนว่าฝนตกอย่างนี้ก็ดีเหมือนกัน ทำให้เราได้สำรวจดูว่าบ้านช่องห้องหอหรืออาคารพิพิธภัณฑ์ตรงไหนมันรั่ว มันซึม น้ำฝน เข้าได้บ้าง ได้เวลาเดินสำรวจอย่างจริงจังเสียที่ อย่างน้อยก็ปีละครั้ง... ถ้าพบแล้ว อย่าลืม ซ่อมแซมด้วยนะคะ ข้าวของสุดรักจะได้อยู่กับเราไปอีกนานๆ แล้วก็อย่าลืมดูแลตัวเอง ด้วยค่ะ

ฉบับนี้เรา 2 คนขอเล่าการอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์ของพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดคงคาราม อ.โพธาราม จ.ราชบุรี ที่กบอ้วนบอกบุญไปฉบับที่แล้ว ขณะนี้การจัดเก็บและอนุรักษ์ผ้า ห่อคับภีร์เบื้องต้นได้ทำเสร็จแล้วบางส่วน ทั้งนี้เพราะแรงศรัทธาที่มีต่อวัดคงคารามของ ชาวตำบลคลองตาคต ที่มาร่วมทำงานกับพวกเราตลอดทั้งเสาร์อาทิตย์ที่ 4 - 5 และอีก ครั้งในวันที่ 20 - 21 สิงหาคมที่ผ่านมา

การทำงานครั้งนี้เราได้รับความร่วมมืออย่างดีเยี่ยมจากพระคุณเจ้าในวัดที่มา ช่วยกันเลื่อยไม้ และทำกรอบไม้สำหรับจัดแสดงผ้า ต่อจากนั้นน้องๆ จะทำแผ่นรองพื้น หลังด้วยฟิวเจอร์บอร์ดแล้วหุ้มด้วยผ้าขาวให้เรียบร้อย ก่อนที่แม่ๆ (พี่ป้าน้ำอาที่มาช่วย งาน) จะนำผ้าห่อคัมภีร์ผืนสวยมาเย็บตรึงแบบผูกด้าย กับแผ่นรองพื้นก่อนที่จะนำไป ติดตั้งเพื่อจัดแสดง

น้องๆ ช่วยกันตอกตะปูตรึงผ้า สำหรับทำพื้นหลัง ของกรอบจัดแสดง

ขณะที่พ่อกับแม่อีกกลุ่ม ถนัดเรื่องการวัด ตัด เย็บ ก็ช่วยทำแกน สำหรับม้วนผ้า แถมใจดีสอนวิธีการใช้ สายวัดที่กบอ้วนเห็นแล้วถึงกับทึ่งให้ด ด้วย ถ้าท่านไหนเป็นช่างตัดเสื้ออาจจะ บอกว่า เขาก็วัดกับอย่างนี้ทั้งบั้น ไม่เห็น แปลก แต่สำหรับกบอ้วนและเพื่อนๆ ที่ เติบโตมากับไม้บรรทัดเห็นแล้ว บอกได้

คำเดียวว่า "สุดยอด"

ส่วนคนอื่นๆ โชว์วิธีการเย็บผ้าดามหลังให้กับผ้าห่อคัมภีร์ เพื่อเสริมความแข็งแรง ให้กับผ้าด้วยการเย็บแบบด้นถอยหลังได้อย่างสวยงามและรวดเร็ว กบอ้วนก็ไปช่วยเย็บค่ะ แต่เบี้ยวเป็นรถไฟเลย รุ่นพี่ผู้ชายที่ไปด้วยกันถึงกับเอ่ยปากไล่ให้ไปทำอย่างอื่น จากนั้นคุณ พี่ก็โชว์ฝีมือการเย็บที่รวดเร็วและประณีตให้เห็น เย็บดีขนาดแม่ๆ ที่เย็บอยู่ด้วยออกปาก ชมว่า "เก่งนะ ขนาดเป็นผู้ชาย" กบอ้วนได้ยินเช่นนั้นถึงกับถอดใจ กลับไปตอกตะปูทำ กรอบไม้ก็ได้ค่ะ ... เฮ้อ... เหนื่อยใจจริงๆ คุณสมบัติแม่ศรีเรือนไม่มีเอาเสียเลย

แม่กำลังตรึงผ้ากับกรอบด้วยเข็มหมุด ก่อนจะเย็บแบบผูกด้าย

แต่สุดท้ายการทำงานทั้ง 4 วันของ คนชุมชนคลองตาคตก็เป็นผล ผ้าห่อคัมภีร์กว่า 200 ฝืน ได้รับการจัดเก็บตามหลักการอนุรักษ์ ผ้าเบื้องต้น ด้วยการคัดแยกผ้าออกเป็นประเภท ต่างๆ แล้วม้วนผ้าเข้ากับแกนม้วนผ้า พร้อมกับ **ป้ายทะเบียนบอกลำดับผ้าที่ถูกม้วนเก็บในแกน** ม้วนนั้นๆ แล้วนำไปแขวนไว้กับราวเก็บผ้าที่ถูก ติดตั้งขึ้นในห้องจัดแสดงที่ค่อนข้างมืด พร้อมกับ นี้ตามผนังของห้องจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ยังจัด แสดงผ้าห่อคัมภีร์ผืนสวยกว่า 5 ผืน ด้วยกรอบไม้ ขนาดใหญ่ ส่วนผ้าห่อคัมภีร์ขนาดเล็กหลากหลาย ประเภท ทั้งผ้าพิมพ์อินเดีย ผ้าพิมพ์ญี่ปุ่น ผ้าสอด โครงไม้ไผ่ ผ้าแพร หลายต่อหลายฝืนถูกนำมาจัด

วิธีเย็บแบบผูกด้าย

แสดงในตู้จัดแสดง รอให้คนที่มาเยี่ยมชมได้เห็นถึงความ สวยงาม ความตั้งใจและแรงศรัทธาของคนรุ่นก่อนที่มี ต่อพระพุทธศาสนา เช่นเดียวกับพ่อและแม่ที่มาช่วยกัน อนุรักษ์ผ้าอย่างตั้งใจก็ทำให้เราเข้าใจว่า แรงศรัทธาที่มี ต่อพุทธศาสนาไม่เคยจางหายไปจากใจของคนในชุมชน

แม้กิจกรรมการอนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์ในพิพิธภัณฑ์ พื้นบ้านวัดคงคาราม จ.ราชบุรี (ระยะแรก) จะเรียบร้อย แล้ว แต่ก็ยังมีผ้าห่อคัมภีร์อีกเป็นจำนวนมากที่รอการ อนุรักษ์ และการจัดเก็บที่ถูกวิธี แต่ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับ

แม่ๆ ช่วยเย็บผ้าดิบ สำหรับทำแกนม้วนผ้า

ผูกเชือก หลังม้วนผ้าเสร็จเรียบร้อย

ซ่อมแซมรอยขาดด้วยการชุน

การจัดแสดงผ้าด้วยวิธีการตรึงผ้าเข้ากับกรอบ

คลังเก็บผ้าที่สามารถใช้เป็น ห้องจัดแสดงเพื่อการเรียนรู้ได้

ความพร้อมและความต้องการของทางพิพิธภัณฑ์ และ ชุมชน พวกเราสัญญาว่า ถ้ามีกิจกรรมแบบนี้อีกครั้ง เรา จะมาบอกบุญกับทุกท่านแน่นอนค่ะ เพื่อให้ทุกท่านได้ ร่วมทำบุญ (ด้วยแรงกาย และแรงใจ) กับทางพิพิธภัณฑ์ ค่ะ

ระหว่างนี้เชิญทุกท่านฝึกปรือฝีมือไปพรางๆ ก่อนนะคะ กบอ้วนก็จะฝึกด้วยค่ะ เพราะพบกันคราวหน้า กบอ้วนจะได้ทำหน้าที่เป็นช่างเย็บผ้าบ้าง ไม่เช่นนั้น จะโดนคำเหน็บให้เจ็บใจว่า "งานนี้แค่ใจไม่พอ... ต้อง ฝีมือด้วย"

ขอกบอ้วนไปฝึกก่อนนะคะ แล้วพบกันค่ะ

ดวามกลาหาญของโอก: มาซาฮารุ

ทริปก่อนปิดภาคเรียนฤดูร้อนวิชา Peace Studies Seminar ของอาจารย์คาซุโยะ ยามาเนะ 1 จบลงที่พิพิธภัณฑ์เล็กๆ แห่งหนึ่งบนภูเขากลางเมืองนางาซากิที่ชื่อว่า โอกะ มาซาฮารุ แม้เราจะมีเวลาในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้เพียงสองชั่วโมง แต่นักศึกษาหลายคนขออยู่ต่อ เพื่ออ่านเอกสารและทำความเข้าใจกับเรื่องราวต่างๆ ที่พวกเขาไม่เคยรับรู้มาก่อน

Credit: http://www.japanfocus.org/-takashi-yoshida/2594

หลังจากตระเวนดุพิพิธภัณฑ์สันติภาพหลายต่อหลายแห่ง อีกทั้งเข้าร่วมพิธีระลึกถึง เหตุการณ์ระเบิดนิวเคลียร์ถล่มเมืองฮิโรชิม่าและนางาซากิ กว่าสัปดาห์ที่พวกเราเรียนรู้ และรู้สึกถึงความรวดร้าวจากการสูญเสียของชาวบ้านจากเมืองทั้งสอง การเลือกพิพิธภัณฑ์ โอกะ มาซาฮารุให้เป็นห้องเรียนสุดท้ายนั้น เป็นการพานักศึกษาออกไปจากเรื่องเล่าของ พิพิธภัณฑ์กระแสหลัก และยังเป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาคิดและวิพากษ์อย่างต่อเนื่อง แบ้เมื่อชั้นเรียนจบไปแล้ว

Research Fellow, API Program, http://www.api-fellowships.org/body/thailand.php

Credit: http://www.tripadvisor.com.sg

พิพิธภัณฑ์สันติภาพส่วนใหญ่ใน สิโรทิบาและบางาซากิ เลือกให้ ข้อมลซึ่งเป็น "ภาพตัวแทนของ สงครามโลกครั้งที่สอง" โดยผ่าน มุมมองของชาวบ้านที่ตกเป็นเหยื่อ ของระเบิดนิวเคลียร์ ภาพจำลองสิ่ง ปรักหักพัง และการจัดแสดงข้าวของ เครื่องใช้ ซึ่งเป็น "สิ่งที่ยังเหลืออยู่" จากเหตุการณ์ระเบิดนิวเคลียร์นั้น ชาบให้สะเพื่อบใจเป็นอย่างยิ่ง ข้าวของในชีวิตประจำวันอย่าง กล่องข้าวอะลูมิเนียมที่มีข้าวกลางวัน ไหม้เกรียม จักรยานสามล้อของเด็ก ชายวัยสามขวา กระเป๋าผ้าของเด็ก นักเรียน และสายประคำ คงทำให้ ใครหลายคนน้ำตาไหล อาคาเรียน หลายหลังถูกดัดแปลงให้เป็น

พิพิธภัณฑ์ แม้แต่คนที่ใจแข็งที่สุดคงอดอ่อนไหวไม่ได้เมื่อคิดถึงว่า ณ สถานที่แห่งนี้ เด็ก เล็กๆ นับร้อยเสียชีวิตในคราเดียวกัน

ในขณะที่เรื่องเล่าและวัตถุจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ต่างๆ ของฮิโรชิมาและนางาซากิ สะท้อน ให้เห็นถึงอิทธิพลของฝ่ายอนุรักษ์นิยม ที่พยายามบอกเล่าถึงเมืองที่ตกเป็นเหยื่อสงคราม โดยขาดมิติความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์อื่นๆ พิพิธภัณฑ์เอกชนเล็กๆ ที่ชื่อว่า Oka Masaharu Memorial Nagasaki Peace Museum บนภูเขากลางเมืองนางาซากิ กลับ เลือกที่จะ "เล่าเรื่อง" การรุกรานและความโหดร้ายของกองทัพญี่ปุ่นต่อชาวจีน ชาว เกาหลีและประชาชนในประเทศเอเชีย รวมทั้งเรื่องราวของคนชายขอบในอาณาจักรของ ญี่ปุ่นอย่างตรงไปตรงมา ด้วยวัตถุประสงค์ที่ว่า *"...ในการจะสร้างสันติภาพนั้น มีความ*

จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องผสมผสานความ ร้สึกโทมนัสอย่างลึกซึ้งที่เกิดขึ้นกับชาว ญี่ปุ่นและที่เกิดขึ้นกับชาติอื่นๆ อันมาจาก การกระทำของชาวญี่ปุ่นเอง"

บ้านสองชั้นหลังย่อมบนภูเขาซึ่งเป็น ที่ตั้งของพิพิสภัณฑ์จึงเรียงรายไปด้วย ภาพถ่ายเหตุการณ์และเอกสารต่างๆ ใน ช่วงสงครามโลกครั้งที่สองซึ่งไม่ได้ปรากฏ อยู่ในบทเรียนหรือประวัติศาสตร์ว่าด้วย สงครามโลกครั้งที่สองที่รัฐเป็นผู้เขียน

ไม่เพียงแต่เล่าเรื่องการรุกรานประเทศ เอเชีย โดยเฉพาะประเทศจีนและเกาหลี ของกองทัพญี่ปุ่น เนื้อหาในพิพิธภัณฑ์ แห่งนี้ ประกอบไปด้วยเรื่องราวของคน ชายของเส้งคงอย่างชาวจึงและเกาหลีที่ ถูกเกณฑ์มาใช้แรงงานในญี่ปุ่นและได้รับ ผลกระทบจากระเบิดนิวเคลียร์ด้วย แต่ พิพิธภัณฑ์ของรัฐเลี่ยงที่จะพูดถึงกลุ่มคน

เหล่านี้ ความรุนแรงของนายทหารญี่ปุ่น การบังคับเกณฑ์แรงงาน สาเหตุที่ญี่ปุ่นปฏิเสธ ความรับผิดชอบใดๆ จากการก่อสงคราม ยิ่งไปกว่านั้น พิพิธภัณฑ์แห่งนี้มีความกล้าหาญ อย่างยิ่งที่จะพูดถึงเหตุการณ์อันเป็นประเด็นอ่อนไหวทางประวัติศาสตร์อย่างกรณี คอมฟอร์ทวุเมนหรือผู้หญิงชาวเอเชียซึ่งถูกบังคับในการให้บริการทางเพศแก่ทหารญี่ปุ่น ช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง และเหตุการณ์สังหารหมูในนานกิง รวมทั้งเหตุการณ์ในยูนิต 731 ซึ่งเป็นหน่วยการแพทย์ทหารที่ทำการทดลองอาวุธชีวภาพโดยใช้มนุษย์จริงๆ

ความกล้าหาญในการบอกเล่าความจริงในประวัติศาสตร์อย่างตรงไปตรงมา อีกทั้งยัง ชักชวนให้ผู้มาเยี่ยมชมเผชิญหน้ากับความจริงอย่างปราศจากอคตินั้น นับเป็นคุณค่าหลัก และคุณปการของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ จริงอยู่ว่า พิพิธภัณฑ์ไม่ได้บอกเล่าที่มาที่ไปว่า ทำไม นายทหารญี่ปุ่นซึ่งมีสถานภาพเป็นพ่อ พี่ชาย น้องชายและลูกชายสามารถกระทำการอัน โหดร้ายทารุณในบ้านอื่นเมืองอื่นได้ แต่อย่างน้อยที่สุด ชาวญี่ปุ่นได้ทำความเข้าใจว่า เหยื่อ และผู้รอดจากสงครามโลกครั้งที่สองไม่ได้มีอยู่ที่ฮิโรชิม่าและนางาซากิเท่านั้นและเมื่อมอง ย้อนที่เมืองไทย คำถามคงอยู่ที่ว่า เราพร้อมเผชิญหน้ากับประวัติศาสตร์บาดแผลที่เรามีอยู่ หรือยัง หรืออาจจะเป็นการดีกว่า หากลืมมันไปเสียและมุ่งหน้าไปสู่อนาคต

พิพิธภัณฑ์โอกะ มาซาฮารุก่อตั้งขึ้นใน ปี ค.ศ. 1995 โดยกลุ่มภาคประชาสังคมในเมือง นางาซากิ ตามเจตนารมณ์ของบาทหลวงคาทอลิก คุณพ่อโอกะ มาซาฮารุผู้ซึ่งอุทิศตนใน การให้ความช่วยเหลือชาวเกาหลีและชาวจีนที่ได้รับผลกระทบจากภัยสงคราม อีกทั้ง มุ่งมั่นที่จะเปิดเผยอีกด้านของสงครามที่กองทัพญี่ปุ่นรุกรานประเทศอื่นๆ ในเอเชีย อัน จะนำมาซึ่งการขอโทษอย่างเป็นทางการ การชดเชยและสำนึกผิด ผ้สนใจสามารถด รายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ http://www.d3.dion.ne.jp/~okakinen/English/indexE.htm

¹ Prof. Kazuyo Yamane หรืออาจารย์คาซุโยะ ยามาเนะ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านพิพิธภัณฑ์สันติภาพ ปัจจุบัน สอนวิชาสันติภาพศึกษาที่มหาวิทยาลัยริซึเมอิกัน (Ritsumeikan University) ที่เกี่ยวโต นอกเหนือจากงาน สอนแล้ว อาจารย์ยามาเนะเป็นบรรณาธิการวารสาร Muse: Newsletter of the Japanese Citizens' Network และเป็นกรรมการที่ปรึกษาของ International Network of Museum for Peace หนังสือชื่อ Grassroots Museums for Peace in Japan: Unknown Efforts for Peace and Reconciliation ของ อาจารย์ให้ภาพการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมในการก่อตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในประเทศญี่ปุ่นรวมทั้ง รายละเอียดของพิพิธภัณฑ์สันติภาพต่างๆ ในญี่ปุ่นที่ควรศึกษายิ่ง

พิพิธภัณฑ์เมืองพิจิตร

พิจิตรเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตภาคเหนือตอบล่าง มีความหมายว่า "เมืองงาม" อันสื่อให้เห็นว่าเป็นดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรทางธรรมชาติมากมาย หากพูดถึงข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์โบราณคดีและศิลปวัฒนธรรม แม้ว่าพิจิตรจะเป็น จังหวัดที่นักวิชาการและนักท่องเที่ยวไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าใดนัก เพราะว่าเป็นเมืองที่ ไม่อยู่ในเส้นทางคมนาคมหลัก แต่ทั่วพื้นที่ของจังหวัดก็มากไปด้วยร่องรอยชุมชนโบราณ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและสถานที่ในวรรณคดี ซึ่งรู้จักกันทั่วไปอย่างเรื่องไกรทอง และขุนช้างขุนแผน

ดังนั้น หน่วยงานราชการจังหวัดพิจิตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดพิจิตรภายใต้การนำของนายอมร กิตติกวางทอง จึงได้จัดทำพิพิธภัณฑ์เมือง พิจิตรขึ้น เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมและจัดแสดงข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ชาติพันธุ์ ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนลักษณะวิถีชีวิตของชาวพิจิตรจากอดีต จนถึงปัจจุบันของทั้ง 12 อำเภอในจังหวัดพิจิตร ผู้สนใจสามารถเข้าศึกษาและเยี่ยมชม เพียงจุดเดียวแล้วสามารถเข้าใจเมืองพิจิตรได้ทั้งจังหวัด

การก่อตั้งพิพิสภัณฑ์เมืองพิจิตร เริ่มต้นจากจังหวัดพิจิตรมีแนวคิดจัดตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2544 ในสมัยนายประสาท พงษ์ศิวาภัย เป็นผู้ว่าราชการจังหวัด ได้จัดพื้นที่การ ใช้สอยในศาลากลางหลังเดิม ซึ่งมีหน่วยงานที่ขอใช้ในขณะนั้นคือ ศูนย์การศึกษานอก โรงเรียนจังหวัดพิจิตรขอใช้อาคารชั้นล่าง จัดทำเป็นห้องสมุดอำเภอเมือง และห้องเรียน ของวิทยาลัยชุมชน สำนักงานที่ดินขอใช้ชั้นบน 1 ห้อง เพื่อจัดเก็บเอกสารของที่ดิน และ สำบักงานศึกษาธิการจังหวัด ขอใช้ชั้นบบเป็นพิพิธภัณฑ์เบื้องพิจิตร

ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 นายพรเทพ พิมลเสถียร ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร ได้ มองเหมายให้วัฒบุธรรมจังหวัดพิจิตร โดยมีบายอบร กิตติกวางทอง หัวหบ้าสำบักงาน วัฒนธรรมจังหวัดพิจิตร เสนอโครงการพิพิธภัณฑ์เมืองพิจิตร เพื่อใช้งบประมาณตาม ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการ (CEO) และตั้งงบประมาณอย่างต่อเนื่อง ถึงปีงบประมาณ 2550 ที่มีนายพินิจ พิชยกัลป์ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ปรึกษากลุ่มประวัติศาสตร์สองข้างทาง ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

การจัดรูปแบบห้องจัดแสดงได้ปรับปรุงจากห้องทำงานศาลากลางเก่ามาเป็น ห้องจัดแสดง เน้นการนำเสนอเรื่องราวด้วยสื่อสารสนเทศและนิทรรศการมากกว่าที่จะ จัดแสดงโบราณวัตถ ซึ่งต่างจากพิพิธภัณฑ์อื่นๆ โดยแบ่งเป็นห้องจัดแสดงจำนวน 9 ห้อง ได้แก่ ห้องภูมิหลัง ภูมิเมือง ห้องภูมิปัญญา ห้องภูมิธรรม ห้องภูมิชีวิต ห้องสินแผ่นดิน ห้องบคคลสำคัญ ห้องภาษาและวรรณกรรม และห้องภูมิชน

ห้องภูมิหลัง จัดแสดงเรื่องราวทางโบราณคดี ประวัติศาสตร์และความเป็นมา ของเมืองพิจิตร ซึ่งเคยมีการสำรวจพบหลักฐานทางโบราณคดีตั้งแต่สมัยก่อน ประวัติศาสตร์ สืบเนื่องมาสมัยทวารวดี สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยาและพัฒนาการที่สืบ เนื่องมาจนถึงปัจจบัน

อุปกรณ์การทำนาของชาวพิจิตรในอดีต ห้องภูมิปัญญา

รูปหล่อจำลองพระเถราจารย์เมืองพิจิตร ห้องภูมิธรรม

ภูมิเมือง จัดแสดงเรื่องราว ของเมืองพิจิตรในปัจจุบันด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลด้านภูมิศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น โบราณ สถาน วัดวาอาราม ประเพณีและ ศิลปวัฒนธรรม

ห้องภูมิปัญญา จัดแสดง เกี่ยวกับภูมิปัญญาของคนพิจิตร ที่ร่วมกันแก้ไขปัญหา จัดการ และ ปรับตัวในการดำรงชีวิต ภูมิปัญญาที่ เกิดจากกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ เช่น บะขาบแก้วสี่รส ส้บโอแก้วสี่รส ผ้าทอปาแดง เป็นต้น รวมทั้งจัด แสดงเครื่องมือจับสัตวน้ำของลุ่มน้ำ ต่างๆ และอุปกรณ์การทำนาในอดีต

ห้องภูมิธรรม จัดแสดง เรื่องราวเกี่ยวกับพระพทธศาสนา มีพระบรมสารีริกธาตุเป็นประธาน ในห้องและข้อมูลเกี่ยวกับศาสน

ตัวอย่างวิธีการทำเหมืองทองคำ ห้องสินแผ่นดิน

สถาน เช่น วัดมหาธาตุ วัดโพธิ์ประทับช้าง พระพุทธรูปสำคัญ อาทิ หลวงพ่อเพชร วัด ท่าหลวง รวมทั้งรูปหล่อจำลองวัตถุมงคล และคติสรรมคำสอนของพระเถราจารย์ รูปสำคัญๆ ของจังหวัดพิจิตร เช่น หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน หลวงพ่อเขียน วัดสำนักขุนเณร หลวงพ่อภู วัดท่าห่อ หลวงพ่อพิธ วัดฆะมัง หลวงพ่อเตียง วัดเขารูปซ้าง หลวงปู่โง่น วัดพระพุทธบาทเขารวก หลวงปู่จันทา

วัดป่าเขาน้อย และพระเทพญาณเวที วัดมงคลทับคล้อ

ห้องภูมิชีวิต จัดแสดงเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวพิจิตรที่ผูกพันอยู่กับวิถีชีวิตริม แม่น้ำลำคลอง ซึ่งทำให้เกิดภูมิปัญญาในการขุดเรือและต่อเรือเพื่อใช้เป็นพาหนะในการ เดินทาง จนก่อให้เกิดประเพณีการแข่งขันเรือยาวชิงถ้วยพระราชทานๆ ที่มีชื่อเสียงโด่งดัง

รูปหล่อจำลองและข้อมูล าไระวัติพระยาโคตรตะบอง ห้องบุคคลสำคัญ

ในปัจจุบัน และข้อมูลเกี่ยวกับข้าวพันธุ์ต่างๆ ที่เป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัด

ห้องสินแผ่นดิน จัดแสดงเรื่องแหล่ง ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัด ได้แก่ แหล่งแร่ยิปซั่มที่พบมากในเขตอำเภอ ดงเจริญ และแหล่งแร่ทองคำซึ่งมีการพบสาย แร่ในเขตอำเภอทับคล้อและวังทรายพูน ซึ่ง มีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับวิถีการขุดหาแร่ แบบชาวบ้าน จัดแสดงไว้อย่างน่าสนใจด้วย

ห้องบุคคลสำคัญ จัดแสดงเกี่ยว กับประวัติบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับจังหวัด พิจิตรทั้งในอดีตและปัจจุบัน ด้านตำนานและ ประวัติศาสตร์ เช่น พระยาโคตรตะบอง สมเด็จ พระเจ้าเสือ พระโหราธิบดีและพระธรรมยา ด้านการเมือง เช่น พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์

นิทรรศการกลุ่มชาติพันธุ์ ในเขตจังหวัดพิจิตร ห้องภูมิชน

นายไพทูรย์ แก้วทองและนายประดิษฐ์ ภัทรประสิทธิ์ ด้านการปกครอง อาทิ นายโกเมศ แดงทองดีนายนิคม เกิดขันหมาก และนายปรีชา เรื่องจันทร์ผู้ดำรงตำแหน่ง ผู้บริหารระดับสูง อาทิ นายวีระ โรจน์พจนรัตน์ และนายบรรพต หงส์ทอง

ห้องภาษาและวรรณกรรม จัดแสดง เรื่องราวของภาษาถิ่นของชาวพิจิตร อาทิ ภาษาไทยพื้นถิ่น ไทยอีสาน ไทยทรงดำ

ลาวแง้ว ไทยพวน เป็นต้น วรรณกรรมท้องถิ่นและนิทานพื้นบ้านในเขตจังหวัดพิจิตร อาทิ นิทานชาละวัน นิทานพระยาโคตรตะบอง นิทานเขารูปช้าง นิทานไอ้เหน นิทาน พ่อพลายบิบิตและบิทาบจระเข้เจ้าศรี

ห้องภูมิชน จัดแสดงเรื่องราวมรดกทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนหลากหลาย ชาติพันธุ์ในจังหวัดพิจิตร จำนวน 11 ชาติพันธุ์ ได้แก่ ไทยพื้นถิ่น ไทยเชื้อสายจีน ไทย อีสาน ไทยทรงดำ ไทยพวน ไทยยวน ลาวครั่ง ลาวแง้ว ส่วย (กูย) และไทยมุสลิม

นอกจากนี้ ภายในอาคารพิพิธภัณฑ์เมืองพิจิตรยังมีห้องคีตนาฦศิลป์ ที่จัดแสดง เกี่ยวกับเครื่องดนตรีไทยและเป็นห้องเรียนโรงเรียนวัฒนธรรม รวมทั้งห้องสมุดวัฒนธรรม ที่เปิดให้นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนผู้ที่สนใจได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ข้อมูลประเภทเอกสาร ที่เกี่ยวข้องกับเมืองพิจิตรอีกด้วย

พิพิธภัณฑ์เมืองพิจิตรเปิดให้เข้าชมในวันและเวลาราชการ (เวลา 08.30 - 16.30 น.) การเข้าชมจะมีวิทยากรนำชม ถ้าสถานศึกษาเดินทางมาทัศนศึกษาเป็นหมู่คณะ หรือ ต้องการเข้าชมในวันหยุดราชการควรติดต่อล่วงหน้าโดยตรงที่ สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดพิจิตร ศาลากลางจังหวัดพิจิตร (หลังเดิม) ถนนบุษบา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร รหัสไปรษญีย์ 66000 หมายเลขโทรศัพท์ 0-5661-2675-6

"คลังโบราณวัตถุ : เบืองหลังที่ถูกลืม"

เมื่อวับที่ 11 สิงหาคม 2554 ภาควิชาโบราญคดี คณะโบราญคดี บหาวิทยาลัย ศิลปากรได้จัดโครงการให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดทำพิพิธภัณฑ์ จัดสัมมนาเรื่อง "คลังโบราณวัตถุ: เบื้องหลังที่ถูกลืม" ที่ห้องประชุม 304 มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ เพราะคลังโบราณวัตถุ เปรียบเสมือนหลังบ้านที่คอยดูแลวัตถุพิพิธภัณฑ์สำหรับใช้ หมุนเวียนในการจัดนิทรรศการ และใช้ในการศึกษาค้นคว้า ภาควิชาโบราณคดีจึงได้ เห็นความสำคัญจัดเวทีแลกเปลี่ยนความร้ และประสบการณ์ของบคลากรที่ทำงานด้าน พิพิสภัณฑ์ ให้แก่สาธารณชนทั่วไป เพื่อสร้างเครือข่ายพิพิสภัณฑ์

การสัมมนามี 3 หัวข้อ คือ "ความสำคัญของการจัดการคลังวัตถุพิพิธภัณฑ์" โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญพรรณ เจริญพร คณบดีคณะโบราณคดี ม.ศิลปากร "ระบบ ฐานข้อมูลดิจิตอลเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นข้อมูลภายในพิพิธภัณฑ์" โดย คุณพัชรินทร์ ศุขประมูล ภัณฑารักษ์ชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มทะเบียนโบราณวัตถุศิลปวัตถุ สำนัก พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และ คุณวัญญา ประคำ นักวิชาการคอมพิวเตอร์ชำนาญการ และ "คลังโบราณวัตถุ: มุมมองจากต่างแดน" โดย ดร.ปริตตา เฉลิมเผ่า กออนันตกูล และ คุณประภัสสร โพธิ์ศรีทอง นักวิชาการอิสระ

"ความสำคัญของการจัดการคลังวัตถุ พพธภัณฑ"

"คลังพิพิธภัณฑ์" เป็นที่เก็บวัตถุสะสมที่ไม่ ได้จัดแสดง ซึ่งอาจอยู่ระหว่างรอการจัดแสดง หรือเหลือจากการจัดแสดง หรือที่ไม่ได้มีไว้จัด แสดง

อ.เพ็ญพรรณ กล่าวว่า ในสมัยก่อน พิพิธภัณฑ์ หลายๆ แห่งยังไม่มีนโยบายการเก็บสะสมของ ที่ชัดเจน จึงรับวัตถุเข้ามาเก็บอย่างหลากหลาย และสะสมอยู่ในความครอบครอง

เป็นจำนวนมาก ไม่มีการจัดระบบการจัดเก็บ ส่วนใหญ่ถูกปล่อยให้รกเต็มไปด้วยฝุ่น และไม่ สามารถนำมาจัดแสดงได้ทั้งหมด คลังวัตถุ

พิพิธภัณฑ์จึงไม่ได้ถูกใช้ให้เป็นประโยชน์เท่าที่ควร

แต่ปัจจุบันคนทำงานพิพิธภัณฑ์เห็นความสำคัญของคลังวัตถุมากขึ้น วัตถุที่ หลากหลายมีการจัดการที่เป็นระบบ มีระเบียบ ปลอดภัย สามารถค้นหาและจัดเก็บ ได้ง่าย และมีการควบคุมอุณหภูมิและความชื้นให้เหมาะกับวัตถุแต่ละประเภท

"คลังพิพิธภัณฑ์" จึงถูกพัฒนาให้เป็นที่สำหรับศึกษาเรียนรู้ คลังที่เปิดให้ เข้าไปศึกษาค้นคว้าได้ เรียกว่า "คลังเปิด" (open storage) บางแห่งมีวัตถุสะสมและ พื้นที่ที่จัดไว้เพื่อการค้นคว้าโดยเฉพาะ เรียกว่า "ของสะสมเพื่อการค้นคว้า" (Studv collection) คลังบางแห่งเปิดให้เข้าชมเหมือนห้องจัดแสดง เรียกว่า "คลังที่มคงเห็นได้" (Visible storage) การจัดระบบดังกล่าวเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับพิพิธภัณฑ์ นอกจาก นี้ ควรมีระบบรักษาความปลอดภัย ที่จำกัดจำนวนผู้เข้าถึงคลัง มีระบบควบคุมการรับ เข้าและนำวัตถุออก มีอุปกรณ์เตือนและป้องกันภัยทั้งโจรภัย อัคคีภัย รวมถึงแผนการ ์ ป้องกันและรับมือกับภัยที่จะเกิดขึ้น

อ.เพ็ญพรรณ ได้ทิ้งท้ายว่า "คลังที่เป็นระบบจะช่วยปกป้องรักษา สมบัติอัน ล้ำค่าของพิพิธภัณฑ์ ให้เป็นมรดกตกทอดให้กับคนรุ่นหลังต่อไป"

"ระบบฐานข้อมูลดิจิตอลเพื่อการจัดเก็บและสืบคนข้อมูลภาขในพิพิธภัณฑ์"

คุณพัชรินทร์กล่าวว่าคลังพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (คลังกลาง) (ตั้งอยู่ในพื้นที่ เดียวกับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกาญจนาภิเษก คลองห้า จ.ปทุมธานี) เป็นศูนย์กลาง ในการเก็บรวบรวมโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ไม่ได้จัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ต่างๆ มาสงวนรักษาและจัดเก็บ โดยจำแนกตามประเภทของวัตถุ และแสดงไว้ในลักษณะ "คลังเปิด" (Open storage) สามารถให้บริการความรู้และเชื่อมโยงเครือข่ายได้ นอกจาก นี้วัตถุที่จัดเก็บในคลังกลางยังได้มาจากการสำรวจและการขุดค้นทางโบราณคดี การ รับมอบจากหน่วยงานราชการและเอกชน สิ่งเทียมโบราณวัตถุและสิ่งเทียมศิลปวัตถุ วัตถุ อายัดและยึดในคดีลักลอบค้าและลักลอบน้ำเข้าหรือส่งออก

คุณพัชรินทร์ได้เล่าถึงการจัดองค์ความรู้ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติว่า มีหน้าที่ ในการรับวัตถุ การศึกษาจำแนกประเภท การบันทึกข้อมูลวัตถุ/การจัดทำทะเบียนวัตถุ การสงวนรักษา การจัดเก็บวัตถุในคลังที่แบ่งตามประเภท การดูแลรักษาความปลอดภัย และการให้บริการ สำหรับการบริการแบ่งได้ 3 ประเภท คือ

- การศึกษาค้นคว้าทั่วไป เช่น ให้บริการสืบค้นข้อมูลจากเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยมีเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาในการค้นคว้า ศึกษาหรือชมโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ จากมุมมอง ภายนอกห้องคลัง
- การศึกษาค้นคว้าเฉพาะเรื่อง เช่น ขอศึกษารายละเอียดโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ที่ต้องการ โดยแจ้งความประสงค์และขออนุญาตต่อเจ้าหน้าที่ในห้องให้บริการที่จัดไว้โดย เฉพาะ และให้คำปรึกษาในด้านวิชาการที่เกี่ยวข้อง
 - การให้ยืมโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุชั่วคราว เพื่อนำไปจัดแสดง

ในอนาคต พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจะสร้างศูนย์อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมติดตาม ได้ที่ www.nationalmuseums.finearts.go.th

นอกจากนี้คุณวัญญา ได้บรรยายถึงเรื่องฐานข้อมูลว่า ฐานข้อมูลคือการรวบรวม ข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กัน มีการกำหนดรูปแบบการจัดเก็บอย่างเป็นระบบเก็บรวมไว้ด้วย

การจัดเก็บข้อมูลในระบบฐานข้อมูล จะลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล การกำหนด ความเป็นมาตรฐานเดียวกันทำให้สามารถใช้ข้อมูลร่วมกันได้ และสามารถเชื่อถือและ ก้างกิงได้

ส่วนโปรแกรมที่ใช้ในระบบฐานข้อมูลดิจิตอลของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ คือ โปรแกรมประยุกต์ (Application Program) เช่น โปรแกรม COBOL, C เป็นต้น เป็น โปรแกรมที่เขียนขึ้นมาโดยใช้ภาษาระดับสูง เพื่อทำงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ และ โปรแกรมจัดการฐานข้อมูล (Database Management System) เป็นโปรแกรมที่ทำ หน้าที่ให้บริการแก่ผู้ใช้งานฐานข้อมูล และผู้เขียนโปรแกรมในการจัดการข้อมูลใดๆ ใน ฐานข้อมูล เช่น โปรแกรม MS, ACCESS, ORACLE, MySQL เป็นต้น

"คลังโบราณวัตถุ: มุมมองจากต่างแดน"

"คลังโบราณวัตถุและวัตถุสะสมที่มีชีวิตและมีคน" อ.ปริตตา กล่าวถึงการ เปลี่ยนแปลงความคิดเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ว่า เดิมรัฐ/หน่วยงานของรัฐเป็นเจ้าของ เน้นการ แสดงวัตถุและศิลปะเป็นหลัก มีหน้าที่หลักคือ จัดเก็บ จำแนกประเภท ทำทะเบียน เผยแพร่ และให้การศึกษา โดยอาศัยความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ นักพิพิธภัณฑ์ แต่ใน ปัจจุบันเจ้าของพิพิธภัณฑ์มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น บุคคล คณะบุคคล โรงเรียน วัด ชุมชน เอกชน มีเรื่องที่หลากหลายและร่วมสมัยมากขึ้น บางแห่งทำเว็บไซต์ เช่น วัด ประตูป่า จ.ลำพูน นอกจากนี้ชาวบ้าน/ชุมชนที่เป็นเจ้าของวัตถุได้เข้ามามีส่วนร่วม และ ทางพิพิธภัณฑ์ได้อาศัยความรู้ต่างๆ จากคนเหล่านี้

อ.ปริตตาได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับคลังวัตถุว่าจะทำอย่างไรให้คลังวัตถุมีความ สัมพันธ์กับคน และยกตัวอย่างพิพิธภัณฑ์อเมริกันอินเดียนแห่งชาติ สถาบันสมิธโตเบียน สหรัฐอเมริกา เปิดทำการมา 5 ปีแล้ว โดย Gustav Haye สะสมวัตถุของชาวอเมริกัน อินเดียนตั้งแต่คริสตวรรษที่ 19 จำนวนประมาณ 800,000 ชิ้น ซึ่งเป็นวัตถุที่กำลังสูญหาย ไปจากสหรัฐอเมริกา พิพิธภัณฑ์นี้ต้องการให้เกียรติและให้เจ้าของวัฒนธรรมเข้ามามีส่วน ร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการตามแนวคิดสิทธิของชนพื้นเมือง รูปแบบสถาปัตยกรรม ของพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ได้สื่อถึงสายลมและสายน้ำ อันเป็นธรรมชาติที่ผูกพันกับชีวิตของ ชาวอเมริกันอินเดียน มีการจัดแสดงตามแนวเรื่องที่ชุมชนอเมริกันอินเดียนต้องการ โดย มีเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครส่วนใหญ่เป็นชาวอเมริกันอินเดียน

พิพิธภัณฑ์อเมริกันอินเดียนมีศูนย์ทรัพยากรวัฒนธรรมชื่อว่า "The cultural Resource Center, Maryland" ทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุของชาว อเมริกันอินเดียน โดยชุมชนอเมริกันอินเดียนจะมีส่วนร่วมตัดสินใจในทุกขั้นตอน ศูนย์ แห่งนี้เป็นคลังเก็บวัตถุที่ไม่ได้ใช้ในการจัดแสดง มีการดูแลรักษา ซ่อมแซม และเป็นคลัง เปิดให้ผู้สนใจเข้ามาค้นคว้าได้ นอกจากนี้ มีพื้นที่ให้เจ้าของวัฒนธรรมเข้ามาใช้ประโยชน์ จากวัตถุที่สะสมไว้ โดยมีการจัดเนื้อที่ไว้เป็นห้องทำพิธีของชนพื้นเมืองที่ใช้วัตถุจากคลัง และยังคืนวัตถุบางส่วนให้ชุมชนที่เป็นเจ้าของ

"พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดท่าพูด จ.นครปฐม" มีการทำคลังวัตถุอย่างง่ายๆ โดยใช้ เหล็กฉากมาทำเป็นชั้นในการเก็บวัตถพิพิธภัณฑ์ และเชิญชวนเด็กๆ ในชมชนมาช่วยทำ ทะเบียนวัตถุ ซึ่งนอกจากจะทำให้เด็กๆ ได้รู้จักวัตถุสิ่งของเหล่านั้นแล้ว เด็กๆ ยังได้เก็บ ข้อมูลจากผู้อาวุโส ผลลัพธ์ในทางอ้อมก็คือ ทางวัดได้มีทะเบียนวัตถุเก็บไว้ด้วย

อาจารย์ปริตตากล่าวว่า การจะทำให้คลังวัตถุมีชีวิตควรมีพื้นที่ให้คนภายนอก สามารถเข้าไปใช้ได้ ให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวก ให้ข้อมูลเพิ่มเติม แก่นักวิจัย นักศึกษา และผู้สนใจศึกษา ในกรณีที่เป็นวัตถุวัฒนธรรม ควรให้เจ้าของวัฒนธรรมได้ มาร่วมตัดสินใจ ร่วมช่วยงาน และร่วมเป็นเจ้าของ และควรให้พื้นที่สำหรับความรู้และ ประสบการณ์ของเจ้าของวัฒนธรรม ชุมชน หรือผู้อื่นที่มีประสบการณ์กับวัตถุสะสม โดย ให้ชุมชนสามารถเข้าถึงวัตถุสะสม และใช้ประโยชน์ได้ตามสมควร

อ. ประภัสสรได้กล่าวถึง "คลัง" ว่าคือ งานเก็บรวบรวมหรือจัดหาวัตถุต่างๆ (collection acquisition) ซึ่งอาจจะมาจากการสำรวจภาคสนาม การขุดค้นทาง

โบราณคดี การรับบริจาค การจัดซื้อ การแลกเปลี่ยน การยืน แต่เจ้าของพิพิสภัณฑ์มักไม่มี นโยบายในการจัดเก็บที่ถูกต้อง เนื่องจากเก็บวัตถุทุกอย่าง จึงทำให้ไม่มีความชัดเจนว่าจะ ทำอะไร เก็บอย่างไร และมีพื้นที่ในการจัดเก็บพอไหม ซึ่งถ้ามีของซ้ำๆ กัน อาจจะต้อง เลือกเก็บ เพื่อให้บีการจัดการคลังที่ง่ายขึ้น

พิพิสภัณฑ์ในต่างประเทศที่มีระดับใกล้เคียงกับพิพิสภัณฑ์ของไทย ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา ซานตา บาร์บารา รัฐแคลิฟอเนียร์ พิพิธภัณฑ์นี้มีระบบคลังที่ มาตรฐาน มีความยืดหยุ่นในการออกแบบการจัดเก็บวัตถุตามขนาดและความหลากหลาย โดยสามารถปรับระดับชั้นต่างๆ ได้ มีเจ้าหน้าที่จัดทำฐานข้อมูลทะเบียนในคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะ มีตู้เก็บแฟ้มบันทึกรายงานการสำรวจ มีระบบทะเบียนหรือระบบคลังที่ดี ซึ่ง ทำให้คนในพิพิธภัณฑ์ทำงานง่ายขึ้น ฉะนั้น สิ่งแรกที่ควรคำนึงถึงระบบคลัง คือพื้นที่มี ความยืดหยุ่น (สามารถปรับใช้ได้ตามความเหมาะสม) และต้องควบคู่ไปกับการดูแลรักษา และการอนุรักษ์ เช่น ตู้ที่ใช้ไม่ควรติดพื้น เพราะฝุ่นอาจจะเข้าไปได้ง่าย การจัดแสดงแบบ คลังเพื่อการเรียนรู้ (Study Collection) ควรมีชั้นกั้นไม่ให้ผู้ชมเข้าใกล้วัตถุมากเกินไป เข็ามต้าม

นอกจากนี้ มีพิพิธภัณฑ์ในต่างประเทศที่น่าสนใจที่ประเทศไทยสามารถนำไป ปรับใช้ได้ เช่น San Diego Museum of Arts มีห้องให้บริการภาพถ่ายงานศิลปะของ พิพิธภัณฑ์ในรูปแบบของ Photo Bank พิพิธภัณฑ์ในเมือง Christchurch, New Zealand มีห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าข้อมูลวัตถุ พิพิสภัณฑ์ Australia Museum, Sydney มีมุมเรียนรู้สำหรับเด็ก

ส่วนในประเทศไทย อ ประภัสสร ยกตัวอย่าง พิพิสภัณฑ์พื้นบ้าน วัดคงคาราม จ.ราชบุรี ที่ได้ลงพื้นที่ ร่วมกับศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ซึ่งมี วิธีการทำคลังผ้าแบบง่ายและประหยัด โดยใช้อุปกรณ์ที่สามารถหาได้ทั่วไป ตามท้องตลาด

ก่อนาโดท้ายสัมมนาในครั้งนี้ อ ประภัสสรได้ฝาก "เวทีพิพิธภัณฑ์" ในเฟซบ๊ก Social network ที่ได้รับ กระแสนิยมอย่างมากในปัจจุบัน เพื่อ

ไว้เป็นการรวมตัวแลกเปลี่ยนข่าวสารและความคิดเห็นของชาวพิพิธภัณฑ์และผู้ที่สนใจ และอ ปริตตาได้ให้ความหวังกับพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย ที่มีมากขึ้นจากสมัยที่อ ปริตตา ทำงานอยู่ที่ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรช่วงแรก พิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยมีจำนวนประมาณ 300-400 แห่ง แต่ปัจจุบันในฐานข้อมูลของศูนย์ฯ มีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 1,200 กว่าแห่ง ฉะนั้นเราควรมีพัฒนาการหลายๆ ด้าน เพราะการพัฒนาทำให้พิพิธภัณฑ์ต่างๆ สามารถ ดำรงอยู่ต่อไปได้ในสังคม

"หยิบก็งาย หายก็รู้ ดูกึ่งามตา" การโจรกรรมกับงานทะเบียน

"ฉวยโอกาสน้ำท่วมขโมยวัตถุโบราณพิพิธภัณฑ์วัดบัว โคราช" http://www.isnhotnews.com 5 พฤศจิกายน 2553

เมื่อปลายปี พ.ศ. 2553 ที่ผ่านมา หลังจากที่จัดงานเทศกาลพิพิภัณฑ์ท้องถิ่น ครั้งที่ 2 เสร็จหมาดๆ ฉันได้รับโทรศัพท์จากเจ้าหน้าที่สำรวจพิพิธภัณฑ์ที่ทำงานให้ศนย์ มานุษยวิทยาสิรินธรท่านหนึ่งแจ้งว่า ขอให้ศูนย์ฯ ช่วยทำสำเนาไฟล์ภาพดิจิตอล ของ พิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติวัดบัว 3 จังหวัดนครราชสีมา ส่งให้ตำรวจที่อำเภอโนนสูง 1 ชุด เนื่องจากว่า พิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติวัดบัวเพิ่งถูกโจรกรรมวัตถุโบราณภายใน พิพิสภัณฑ์ไปเมื่อไม่กี่วันก่อน ทราบดังนั้นก็รีบจัดการให้อย่างรวดเร็ว เพราะได้อ่านจาก

¹ ข้อมูลจากเว็บไซต์ http://www.sac.or.th/databases/museumdatabase/detail museum. php?get id=45-019&word=%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%9A%E0%B 8%B1%F0%B8%A7

หน้าหนังสือพิมพ์ว่า ทางเจ้าอาวาส คือหลวงปู่อินและชาวบ้านในละแวกนั้นต่างก็เสียใจ กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และหลวงปู่อินได้ปรารภว่าอยากให้จับได้โดยไว แม้ว่าของที่ได้ไป นั้นจะไม่เยอะแยะมากมาย แต่ท่านตั้งใจสร้างพิพิธภัณฑ์นี้เพื่อจัดแสดงวัตถโบราณและ ของเก่าเก็บภายในวัด และอยากให้ประชาชนทั่วไปทั้งในท้องถิ่นและภายนอกได้มาเยี่ยม ชมมรดกของชาติ เมื่อเกิดเหตุการณ์นี้ขึ้นก็เสียกำลังใจเป็นอย่างยิ่ง ฉันมาทราบในภาย หลังว่าตำรวจสามารถจับนักโจรกรรมรายนี้ได้แล้วตั้งแต่เมื่อเดือนมีนาคม 2554 ที่ผ่านมา

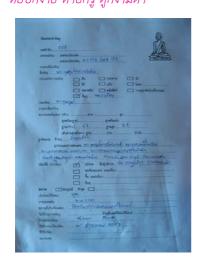
จากเหตุการณ์นี้ ฉันในฐานะเคยเป็นเจ้าหน้าที่สำรวจพิพิธภัณฑ์ของ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรมาก่อนและยังเป็นคนที่เสพพิพิธภัณฑ์อยู่เรื่อยๆ จึงรู้สึกไม่ดีกับ ข่าวเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งยังได้รับผลกระทบจากเหตุโจรกรรมแบบนี้ คือทำให้ไม่สามารถขอ อนุญาตเข้าสัมภาษณ์หรือสำรวจพิพิธภัณฑ์ได้สะดวกเหมือนเมื่อก่อนที่พระอาจารย์ผู้ดูแล พิพิภัณฑ์ให้การต้อนรับเป็นอย่างดี แต่มาระยะหลังในบางแห่ง ถึงแม้จะมีหนังสือขอเข้าชม จากศูนย์ฯ เพื่อแจ้งไปก่อนก็ยังไม่ได้รับความร่วมมือและบางครั้งอยากเข้าชมพิพิธภัณฑ์ที่ ตั้งอยู่ระหว่างทางที่ขับรถผ่าน ก็ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากเกิดเหตุการณ์ตัวอย่างมาแล้ว ความไว้เนื้อเชื่อใจคนแปลกหน้าก็หายไปกว่าครึ่ง

เมื่อเดือนกันยายน 2554 นี้ ฉันมีโอกาสกราบนมัสการหลวงปู่อิน เจ้าอาวาสวัด บัว และสนทนากับท่านถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น หลวงปู่ท่านบอกว่า ในครั้งแรกท่านเสียใจ มากกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เพราะความโลภของมารศาสนาเหล่านั้น เกือบทำให้ท่านหมด ความตั้งใจในการทำพิพิธภัณฑ์ไปแล้ว แต่ทั้งชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ที่ทราบข่าวต่างก็เข้า มาให้กำลังใจในการทำพิพิธภัณฑ์ต่อไป เพราะเห็นว่ามีประโยชน์แก่ชุมชนและผู้ใฝ่รู้เป็น อย่างยิ่ง และยิ่งจับโจร สะสางคดีและตามของคืนมาได้บางส่วน ยิ่งทำให้กำลังใจในการ ทำงานกลับคืนมาบ้าง ขณะนี้ได้วางแผนเพื่อปรับปรุงอาคารจัดแสดงให้แน่นหนาขึ้น เพื่อป้องกันเหตุการณ์ที่จะเกิดซ้ำรอยอีก หลวงปู่เองอยากให้ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับ พิพิธภัณฑ์ของท่านได้เป็นที่รับรู้โดยทั่วกัน เพราะคงไม่มีที่ไหนโชคดีสามารถจับผู้ร้ายและ ได้ของคืนมาอย่างนี้ทุกที่แน่นอน

แม้ว่าจะเสียใจกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ฉันก็ยังนึกดีใจอยู่บ้าง เพราะการสำรวจ พิพิธภัณฑ์ของศูนย์ฯ ไม่ใช่แค่ใช้เป็นข้อมูลในฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นฯ เท่านั้น แต่ ข้อมูลและรูปภาพที่เราบันทึกไว้ยังเป็นประโยชน์ต่อทางราชการในฐานะที่เป็นหลักฐานใน การสืบสวนสอบสวนคดีความ ที่เกี่ยวกับการโจรกรรมวัตถุในพิพิธภัณฑ์ แม้จะไม่ทราบว่า ภาพที่เราได้ทำสำเนาส่งไปให้คุณตำรวจนั้นท่านจะได้ใช้จริงหรือไม่ แต่เจ้าของพิพิธภัณฑ์ กลับนึกถึงเราเป็นหน่วยงานแรกๆ ที่มีข้อมูลของพิพิธภัณฑ์ทั้งการสัมภาษณ์ ภาพถ่าย และ ยังทำให้ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์เห็นความสำคัญของงานพื้นฐานของการทำพิพิธภัณฑ์ คือ การ ทำทะเบียนวัตถ

การทำทะเบียนวัตถุนั้น แม้ว่าจะเป็นเรื่องยุ่งยาก ทั้งการคัดแยกวัตถุเป็นประเภท การให้รหัส การบันทึกรายละเอียดของวัตถุ การถ่ายภาพวัตถุ ซึ่งต้องใช้เวลาในการทำงาน นานพอสมควร บางแห่งบางท่านก็เห็นว่าไม่ทำดีกว่า เอาเวลาไปคิดการจัดแสดงที่น่าสนใจ หรือเอาเวลาไปประชาสัมพันธ์พิพิธภัณฑ์น่าจะดีกว่า

แต่ถ้ามองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติวัดบัวเป็นตัวอย่าง เหตุการณ์ก็สอนการทำงานให้เราไปด้วยในตัว ถ้าเราได้มีการจัดหมวดหมู่ ทำทะเบียน เอาไว้ ไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์แบบไหน ทั้งการจัดนิทรรศการ การค้นหาวัตถุสิ่งของ หรือ แม้กระทั่งเกิดเหตุการณ์โจรกรรมขึ้น ข้อมูลเบื้องต้นที่หยิบมาใช้ได้ง่ายที่สุดก็คือ ทะเบียน วัตถุ ของเก็บอยู่ที่ไหน ของอะไรหายไป สามารถหยิบมาเปิดสำรวจดูได้ เรียกได้ว่า "หยิบก็ง่าย หายก็รู้ ดูก็งามตา"

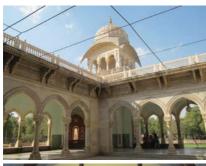
^{*} การทำทะเบยียนวัตถุไม่ใช่เรื่องยากเกินความสามารถไปได้ หาต้องการตัวอย่างหรือต้นแบบอย่างง่าย สามารถคลิกเข้าไปดูได้ตามลิงค์ที่แนบมานี้ http://www.youtube.com/watch?v=yQXEwjyTf8Q

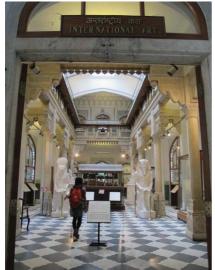
อักเบิร์ต ฮอกก์ (Albert Hall)

พิพิชภัณฑ์แห[่]วเมือวสีชมพู เมือวจัยปุ่า การสถาน สารากนกัฐจินเดีย์

ราม คนขับริคชอร์ (Rickshaw) หรือรถตุ๊กๆ แบบอินเดีย ที่มารับเราวันนี้ จะ พาเราเที่ยวรอบเมืองจัยปูร์ หรือคนไทยมักเรียกกันว่า ชัยปุระ จัยปูร์เป็นเมืองหนึ่งในเมือง สามเหลี่ยมอารยธรรมของอินดีย นั่นคือ เดลี (Deli) เมืองหลวงของอินเดีย อัครา (Agra) เมืองที่ตั้งของตาชมาฮัล และจัยปูร์ (Jaipur) เมืองหลวงแห่งแคว้นราชสถาน (Rajasthan) อันหมายถึงดินแดนของเหล่าราชปุต (Rajaputana) หรือราชโอรสของมหาราชา (Maharaja) ซึ่งเป็นตระกลนักรบ เรื่องราวภายในแคว้นจึงมีการแย่งชิงความเป็นใหญ่ ระหว่างกันแล้ว ยังมีการขยายอำนาจด้วยการแต่งงานระหว่างราชวงศ์และคนเชื้อชาติ ต่างๆ ที่เคยเข้ามามีอำนาจในดินแดนอินเดียแถบตอนเหนือนี้เรื่อยไปจนถึงตอนกลาง อาทิ พวกอัฟกัน เตอร์ก เปอร์เซียน โมกุลหรือมองโกล รวมทั้งชนพื้นเมืองอินโด-อารยัน ที่นับถือศาสนาฮินดู แม้แต่ชื่อจัยปูร์ เมืองเอกของแคว้นยังสะท้อนความหมายแห่งการ ต่อสู้ อันแปลว่า เมืองแห่งชัยชนะ

เมื่ออินเดียตกเป็นอาณานิคมของ อังกฤษ ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 อังกฤษได้แบ่งการปกครองออกเป็น 2 แบบ คือ อินเดียของอังกฤษ (British India) หมายถึงดินแดนที่อังกฤษปกครองโดยตรง และดินแดนในอารักขา (Indirect Rule) นั่นคืออังกฤษยังคงให้อำนาจผู้ปกครองบาง ส่วน เนื่องจากอังกฤษได้มีสนธิสัญญาว่า ด้วยมิตรภาพและการค้าเป็นเครื่องผูกพัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแคว้นของเหล่าราชปุต ที่มี อยู่ในขณะนั้นถึง 562 แคว้น อังกฤษจึงให้ สิทธิ์แก่เหล่ามหาราชามีอำนาจภายในเขต พระราชฐานของตนเองเท่านั้น ปัจจุบัน ยังคงมีลูกหลานสืบเชื้อสายมาจากเหล่า มหาราชาที่หลงเหลืออยู่บ้างตามเมือง สำคัญต่างๆ ของแคว้นราชสถาน ดังเช่น คยาตรี เทวี¹ มหารานีองค์สุดท้าย ผู้ติดหนึ่ง ในสิบของสตรีที่สวยที่สุดในโลก ก็อาศัยอยู่ ณ เมืองจัยปูร์ แห่งนี้

เหตุใดใครๆ จึงเรียก จัยปูร์ว่า The

Pink City หรือเมืองสีชมพู ว่ากันว่าเมื่อจัยปูร์ สร้างขึ้นในปี ค.ศ. 1727 โดยมหาราชา สะหวายจัยซิงห์ที่ 2 (Maharaja Sawai Jai Singh II) แต่เดิมบ้านเรือนและตึกต่างๆ ในเมือง ้ นี้เป็นสีน้ำตาลและสีเทาตามวัสดุที่ก่อสร้าง ต่อมาในรัชสมัยมหาราชารามชิงห์ (Maharaja Sawai Ram Singh II) ได้มีโอกาสถวายการต้อนรับเจ้าชายอัลเบิร์ต (Prince Albert) พระราชสวามีในสมเด็จพระนางเจ้าวิคตอเรียแห่งอังกฤษ ที่เสด็จประพาสเมืองจัยปูร์

ครั้งหนึ่งชื่อของมหารานีท่านนี้ที่เคยตกเป็นข่าวหน้าหนึ่งฟ้องร้องเรื่องมรดกมูลค่าหลายล้านกับ ราชนิกุลชาวไทยท่านหนึ่ง มหารานีสิ้นพระชนม์เมื่อปี ค.ศ.2009

ในปี ค.ศ. 1853 พร้อมด้วยพระราชโอรส หรือกษัตริย์เอ็ดเวิร์ดที่ 7 (King Edward VII) ในเวลาต่อมา มหาราชาฯ จึงได้ถวายการต้อนรับ ด้วยการรับสั่งให้ประชาชนที่อาศัยใน เขตเมือง ทาสีอาคารบ้านเรือนด้วยสีชมพูอมส้มทั้งเมือง อันเป็นสีทรงโปรดของเจ้าชาย อัลเบิร์ต สร้างความพอพระทัยกับเจ้าชายอัลเบิร์ตเป็นอันมาก จนถึงปัจจุบันบ้านเรือน ในเขตเมืองเก่าของจัยปูร์ก็ยังคงเป็นสีชมพูอมส้ม เช่นนี้อยู่

รามขับรถตุ๊กๆ พาเราแวะป้อมปราการ และพระราชวังของจัยปูร์ เราพบว่า ศิลปหัตกรรมของที่นี่นับว่าโดดเด่นอยู่ไม่น้อย จึงใช้เวลาช่วงบ่ายที่เหลือ ตามไปค้นหา ศิลปวัตถุแบบฉบับของอินเดียที่พิพิธภัณฑ์อัลเบิร์ต ฮอลล์ (Albert Hall) ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ หลักของเมือง ตั้งอยู่ด้านทิศใต้ภายในบริเวณสวนรามนิวาส (Ram Niwas Garden) พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ออกแบบโดยสถาปนิกชาวอังกฤษชื่อว่า เซอร์แซมมวล จาคอบ (Sir Samuel Jacob) เมื่อมองจากด้านนอก อาคารดูแปลกตา มีลักษณะเป็นแบบยุโรป ผสมกับอินเดีย มีระเบียงโดยรอบ รวมทั้งมีลักษณะของสถาปัตยกรรมของฮินดูผสมกับ มุสลิม ทั้งนี้ได้รับอิทธิพลสมัยสุลต่านแห่งเดลีที่เข้ามาขยายอำนาจในดินแดนนี้ช่วงคริสต์ ศตวรรษที่ 12 ดังนั้น สถาปัตยกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพระราชวัง ป้อมปราการ มัสยิด มักสร้างด้วยเสากลมแข็งแรงสวยงาม ประตูฉลุลวดลายอ่อนช้อย หลังคารูปโดมกลมคว่ำ และปลายยอดแหลม

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้เปิดให้เข้าชมอย่างเป็นทางการเมื่อปี ค.ศ. 1887 ประกอบ ด้วยห้องจัดแสดงนิทรรศการต่างๆ 2 ชั้น โถงชั้นล่าง จัดแสดงอาวุธยุทโธปกรณ์ที่ใช้ใน การสงคราม เช่น กริช ดาบ โล่ หอก ขวาน ที่ประดิษฐ์ตกแต่ง แกะสลักไว้อย่างงดงาม ลัดไปอีกด้านหนึ่งจัดแสดงเทวรูปหินแกะสลัก อันเป็นเรื่องราวเหล่าทวยเทพของศาสนา พราหมณ์และฮินดู เป็นประติมากรรมชั้นเยี่ยม ที่สลักเสลาเทพต่างๆ ได้อย่างอ่อนช้อย

และมีลวดลายวิจิตร แสดงถึงอิทธิพลความเชื่อในพระเวทและพิธีกรรมของพราหมณ์ นิทรรศการถัดไปเป็นเครื่องปั้นดินเผาแบบอินเดีย รวมทั้งพรมหลากลวดลาย บ่งบอกถึง วัฒนธรรมของเปอร์เซีย-เตอร์ก ที่เข้ามามีอิทธิพล และผสมผสานในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ๆเองชาวอินเดีย

ส่วนชั้น 2 จัดแสดงรูปดินเผาจำลองวิถีชีวิตของชาวอินเดีย ที่ล้วนน่าตื่นตาและ แปลกใจ อาทิ การปั้นรูปโยคี ในลักษณะท่าทางแบบแปลกๆ และพิสดาร ทำให้คิดว่าหาก ไปเที่ยวตามศาสนสถานหรือริมฝั่งแม่น้ำคงคา เราคงจะพบโยคีไม่ลักษณะใดก็ลักษณะหนึ่ง ห้องถัดไปจัดแสดงเครื่องดนตรี โดยเฉพาะเครื่องดนตรีซีตาร์ (Sitar) ขนาดใหญ่ ซึ่งเป็น เครื่องดนตรีดั้งเดิมของอินเดียชนิดสาย คล้ายกีต้าร์ รูปทรงคล้ายน้ำเต้า ซึ่งหากฟังเสียง

แล้วต้องขอบอกว่าเป็น อินเดี๊ย อินเดีย (เพียงท่านคลิกเข้าไปที่เว็บไซต์ของกูเกิลหรือยูทูบ แล้ว พิมพ์คำว่า Sitar ท่านก็จะสามารถฟังเครื่องดนตรีชนิดนี้ได้อย่างเพลิดเพลิน) นอกจาก ้ นี้ยังจัดแสดงเครื่องเรือน งานไม้ เครื่องประดับ งาช้างแกะสลัก ภาชนะเครื่องทองเหลือง และเครื่องถ้วย รวมทั้งเทวรูปต่างๆ ล้วนบ่งบอกความอ่อนช้อย ความละเอียดศิลปะชั้น สูงของอารยธรรมเก่าแก้ในชมพูทวีป บริเวณโถงชั้นนี้ ยังจัดแสดงภาพวาดย่อส่วนที่มีสีสัน สดใส ซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาพวาดเรื่องราววรรณกรรมสำคัญของอินเดีย อาทิ มหากาพย์ มหาภารตะและรามายณะ นอกจากนั้นยังมีภาพวาดลำดับราชวงศ์ของเหล่ามหาราชา แห่งจัยปูร์ เครื่องประดับ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เป็นต้น

อินเดียอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษเป็นระยะเวลาถึง 250 ปี จนกระทั่งได้ รับเอกราช เมื่อปี ค.ศ. 1947 (หลังสงครามโลกครั้งที่ 2) แต่อังกฤษก็ไม่สามารถทำลาย ความหลากหลายทางอารยธรรมอันเก่าแก่กว่าห้าพันปีของอินเดียได้ แม้ว่าพิพิธภัณฑ์แห่ง ้ นี้จะตั้งชื่อตามชื่อเจ้าอาณานิคม แต่เรื่องราวศิลปวัตถุในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้ กลับมีเอกลักษณ์ ตามแบบอินเดียที่น่าดูน่าชมอยู่ไม่น้อย

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้ไม่มีแผ่นพับหรือป่ายคำอธิบายที่จะบอกข้อมูลเบื้องต้นได้ นอกจากเดินไปตามหมายเลขแล้วกดฟังคำอธิบายในหูฟังเท่านั้น โดยต้องจ่ายเพิ่มอีกราว 200 รูปีหากต้องการหูฟัง น่าเสียดายอินเดียที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้นำในด้านการผลิตเทคโนโลยี สารสนเทศของโลก² แต่ยังไม่ได้นำเทคโนโลยีมาเป็นสื่อผสมผสาน ช่วยบอกเล่าเรื่องราว ในพิพิธภัณฑ์แห่งนี้มากนัก มันคงดีกว่าเสียงพัดลมดังหึ่งๆ ฝุ่นควัน และมูลนกพิราบ ที่เป็น ตัวทำลายอาคารและมีผลต่อวัตถุในพิพิธภัณฑ์ที่เป็นอยู่ตอนนี้ไม่น้อย เราได้แต่แอบคิด เงียบๆ อยู่ในใจ

"ราม จะไปไหนกันต่อ?" เราถาม รามตอบอย่างว่องไวพร้อมส่ายหัวไปมาว่า "ช้องเจิ้ง !!! มาดาม"

ข้อมูลการเข้าชม

เวลาทำการ 10.00-16.30 น.

ค่าเข้าชม: นักท่องเที่ยวต่างชาติ 50 รูปี

หนังสืออ้างอิง

สุภัทรา นีลวัชระ วรรณพิณ และ ศุภวรรณ ชวรัตนวงศ์. อินเดีย: อดีต-ปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2551.

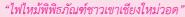
เมืองบังกลาลอร์ ได้ชื่อว่าเป็นซิลิกอน(Silicon Valley) ศูนย์รวมอุตสาหกรรมซอฟแวร์ใหญ่เป็น อันดับ 4 ของโลก

มรณานุสติพิพิธภัณฑ์

"ปิดตัว น้ำทวม ไฟในม ถูกไลที่ ถูกทวงนนี้ โดนแกเล้า ไม่มีใครซานต่อ กลางเป็นโกดังเก็บของ"

อย่างที่รู้กันดีว่าพิพิธภัณฑ์เกิดขึ้นจากความตั้งใจดีที่จะให้เป็นแหล่งเรียนรู้ แต่การเปิดพิพิสภัณฑ์ไม่ยากเท่ากับการดำรงชีวิตให้ตลอดรอดฝั่ง ข่าวคราวที่เกิดขึ้นกับพิพิสภัณฑ์บางข่าวบ่าสะเทือนใจ บ่าตกใจ บ่าสลดใจ แต่ใครจะไปรู้...บางครั้งวิกฤตก็ทำให้เกิดปัญญา เกิดแรงฮึดสู้ที่จะพัฒนา ต่อไปให้มากยิ่งกว่าเดิม

"เข้าไม่ได้"

"คุ้มเจ้าเมืองน่าน ถูกโจรกรรม!!!"

"เมื่อลมหายใจอ่อนแรง...พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจ่าทวี แบกภาระหนี้หลายล้าน"

"รฟท.ขอคืนพื้นที่...ฤจะปิดตำนานหอเกียรติภูมิรถไฟ"

"ฉวยโอกาสน้ำท่วม ขโมยวัตถุในพิพิธภัณฑ์เฉลิมพระเกียรติ วัดบัว"

เกาะติดข่าวพิพิธภัณฑ์ได้ที่ฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย http://www.sac.or.th/museumdatabase/

พพธภัณฑ์ทองถิ่นกับเขาวชน" ผ่านกระบวนการสืบค้นด้วยเครื่องมือง่ายๆ

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นองค์กรทางสังคมวัฒนธรรมระดับชุมชนที่สะท้อนให้ เห็นถึงวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งเป็นแหล่งการเรียนรู้นอกโรงเรียนที่สำคัญเพื่อ ให้เยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต ยังเป็นความภาคภูมิใจให้กับคนในท้องถิ่นรู้สึกถึง รากเหง้าทางวัฒนธรรมของตนเอง และเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างพลังชุมชนในด้านการ อนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนต่อไป

โครงการอบรม/สร้างเวทีเพื่อสร้างพลังท้องถิ่นและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ของศูนย์ มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ได้ร่วมมือกับ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดคงคาราม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในการจัดกิจกรรมสำหรับเยาวชน เพื่อให้เยาวชนได้สืบค้น เรื่องราว เรื่องเล่าในท้องถิ่น ผ่านการบอกเล่าจากคนในชุมชน ผ่านข้าวของในพิพิธภัณฑ์ ภาพจิตรกรรมฝาผนังในอุโบสถ และความสัมพันธ์ของผ้ากับวิถีชีวิต ด้วยกระบวนการ และเครื่องมือง่ายๆ ทางมานุษยวิทยา เช่น การสัมภาษณ์ การลงพื้นที่ การถ่ายภาพ การวาดรูป การทำนิทรรศการ การจัดระบบข้อมูลด้วยแผนที่ความคิด และแผนที่ทาง

วัฒนธรรม ในกิจกรรม "ผ้าของเรา บ้าน ของเรา" เมื่อเดือนกรกฎาคม ที่ผ่านมา

แผนที่ความคิด : รู้จักชุมชน ปรับ กระบวนคิด จัดระบบข้อมูล

"เป็นที่อย่ของคนมอญ" "อย่ริม แม่น้ำ" "มีเสาหงส์" ฯลฯ กลุ่มเยาวชน

คงคาราม เริ่มต้นด้วยการทำความรู้จักชุมชนตนเอง ด้วยการบอกเล่าถึงสิ่งที่ตนเคยได้ยิน เคยรู้ มาจากประสบการณ์ หรือคำบอกเล่าในครอบครัว และนำข้อมูลเหล่านั้นมารวบรวม จัดระบบข้อมูลใหม่ด้วยการสร้างแผนที่ความคิดของข้อมูลชุมชนร่วมกัน โดยแบ่งเป็น กลุ่มเนื้อหาต่างๆ เช่น ประเพณี วิถีชีวิตคนริมน้ำ วิถีเกษตรกรรม นิทานมอญ เป็นต้น น้องเจน เด็กหญิงวิภาวี มินทนนท์ กล่าวว่า "การทำแผนที่ความคิดทำให้เรารู้ว่าข้อมูล สำคัญมีอะไรบ้าง อะไรคือหัวข้อใหญ่ และสามารถแตกย่อยเป็นเรื่องราวอะไรที่สำคัญได้ อีกบ้าง" ความสำคัญในการจัดระบบข้อมูล จะช่วยให้กลุ่มเยาวชนมีแนวทางในการหา ข้อมูลเชิงลึกในแต่ละเรื่องต่อไปได้

การสัมภาษณ์ งานภาคสนาม : ปฏิบัติการนักมานุษยวิทยาน้อย

"การบวชของคนมอญต้องทำอะไรบ้างคะ" "แต่ก่อนแม่น้ำแม่กลองเป็นอย่างไร ข้าง" "โต้ง คืออะไร ตระกร้าผี คืออะไรครับ" เสียงสัมภาษณ์เจื้อยแจ้วของเยาวชนใน การสอบถามผู้เฒ่าผู้แก่ถึงเรื่องราวต่างๆ ของท้องถิ่น เป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่มุ่งให้ เยาวชนได้รู้จักการเก็บข้อมูลและบันทึกข้อมูลภาคสนาม เมื่อจัดระบบข้อมูลด้วยแผนที่ ความคิดแล้ว กลุ่มเยาวชนได้ลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลท้องถิ่นในแต่ละเรื่องที่ รับผิดชอบ เทคนิคการสัมภาษณ์ที่กลุ่มเยาวชนได้เรียนรู้ทำให้พวกเขาสามารถตั้งคำถาม เพื่อการสืบค้นข้อมูลท้องถิ่นในเรื่องที่อยากรู้ได้มากขึ้น

"การสัมภาษณ์ ทำให้เรารู้วิธีการพูดคุย การเก็บข้อมูล รวมทั้งการลงพื้นที่ทำให้เห็นสภาพ จริง และข้อมูลที่เป็นจริง" (น้องอ้อแอ้ เด็กหญิงสงกรานต์ ยาสอาด)

"การไปสัมภาษณ์ คนเฒ่าคนแก่ ทำให้เราได้รู้จักเรื่องราวเก่าๆ และได้รู้จักภาษามอญด้วย" (น้องโอ๊ต เด็กชายอิทธิพล แสงดิษฐ์)

"สนุกสนานไปกับการลงพื้นที่ การได้ไปพูดคุยกับคนเฒ่าคนแก่ใน ท้องถิ่น ได้ไปเยี่ยมเยียน ทำให้เรา ได้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ของชุมชน มากมาย" (น้องอู๋ เด็กชายก้องภพ ทรัพย์อนันต์กุล)

นอกจากกลุ่มเยาวชนจะ ได้เทคนิคการสัมภาพณ์จากการ ลงพื้นที่แล้วยังมีเสียงการนับก้าว อย่างเข้มแข็งตามจังหวะฝีเท้า น้อยๆ ในการลงพื้นที่ภาคสนาม เพื่อทำแผนที่ทางวัฒนธรรม ฝึก การสังเกตชุมชน สถานที่สำคัญ ของชุมชน และเพื่อให้เห็นสภาพ พื้นที่โดยรวมของชุมชน

น้องแทน เด็กชายปรเมศ สรทรง

บอกถึงการทำแผนที่วัฒนธรรมว่า "การลงพื้นที่ การเดินในชุมชน เพื่อการทำแผนที่ ทำให้เรารู้ว่า ชุมชนเรามีอะไรบ้าง ส่วนไหนที่สำคัญ มีบ้านไหนเป็นบ้านผู้ให้ข้อมูล การ ทำแผนที่ทำให้เราได้สังเกตชุมชนได้อย่างชัดเจนขึ้น"

นิทรรศการ หนังสือทำมือ โปสการ์ด ภาพถ่าย ภาพวาด : กระบวนการแปลง ข้อมูลเพื่อถ่ายทอดเรื่องราว

เมื่อได้ข้อมูลในเรื่องราวต่างๆ ของชุมชนแล้ว กระบวนการถ่ายทอดข้อมูล เพื่อ สื่อสารเรื่องราวต่างๆ ที่ได้จากการเก็บบันทึกคำสัมภาษณ์ การลงพื้นที่ภาคสนาม ข้อมูล ชุมชนที่ถูกจัดระบบความสำคัญด้วยแผนที่ความคิด ถูกนำมาถ่ายทอดผ่านสื่อกิจกรรม ต่างๆ ได้แก่ นิทรรศการ "ผ้าของเรา บ้านของเรา" ที่บอกเล่าความสัมพันธ์ระหว่างผ้ากับ วิถีชีวิต การแต่งกาย ผ้าในประเพณีต่างๆ ของชุมชน "หนังสือทำมือ" บอกเล่าเรื่องราว ชุมชนเกี่ยวกับวิถีชีวิตคนริมน้ำ การเกษตรของชุมชน อาหารมอญ นิทานมอญ ประเพณี สิบสองเดือน ศาลปะจุ๊ โปสการ์ด ใช้ถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนในสายตาของเยาวชน

พร้อมด้วยข้อความสั้นๆ อธิบาย ความคิดของตนเอง ทั้งสถานที่ สำคัญ และสัญลักษณ์ของชุมชน ภาพถ่ายของชุมชน "ภาพถ่ายเล่า เรื่อง" (Photo Voice) เยาวชนได้ ช่วยกันคิดหาสถานที่และข้าวของ เพื่อถ่ายทอดความคิดของตนเอง ออกมาเป็นภาพถ่ายที่เล่าเรื่องตาม

หัวข้อต่างๆ เช่น คนมอญ คนจีน อาหาร เป็นต้น "ภาพวาด" เยาวชนได้เลือกวัตถุสิ่งของ ในพิพิธภัณฑ์ที่ตนชอบ และวาดรูปพร้อมเขียนคำอธิบายเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวและเรื่อง เล่าของสิ่งของนั้น

น้องปายด์ เด็กชายสถาพร รอดแจ้ง บอกว่า "การวาดรูป ทำให้ได้รู้ว่าใน พิพิสภัณฑ์มีข้าวของอะไรบ้าง มีอะไรที่น่าสนใจบ้าง"

น้องหยี เด็กหญิงณัชชา เทศวงษ์ บอกว่า "ชอบการถ่ายภาพ ชอบออกไป ถ่ายภาพ และนำบาเขียบเล่าเรื่อง"

น้องชมพู่ เด็กหญิงชุตินันท์ ทองกันยา บอกว่า "การทำโปสการ์ด ได้ ออกแบบ ได้วาดรูป และที่สำคัญคือได้ส่งไปรษณีย์จริงๆ"

น้องการ์ตูน เด็กหญิงนิภาพร ต่วนเครือ บอกว่า "การทำหนังสือทำมือ ทำให้ ได้รวบรวมความคิดของตัวเอง และเรียบเรียงออกมาเป็นเล่ม เป็นหนังสือ เป็นผลงาน ตัวเองและกลุ่ม" พร้อมส่งท้ายด้วยว่า "อยากให้เยาวชนลองมาศึกษาให้ความสนใจ กับประวัติศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นตนเอง"

ต้นกล้าแห่งการสืบทอดวัฒนธรรมท้องถิ่น

พระอนุวัตร สุจิตุโต ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดคงคาราม เล่าว่า "การร่วมมือ จัดกิจกรรมกับศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรในครั้งนี้ เด็กๆ ในโรงเรียน ให้ความสนใจกันมาก สังเกตจากการทำหนังสือแจ้งไปทางโรงเรียน และมีเด็กๆ สนใจเข้ามาสมัครอบรมกันมาก ซึ่งเด็กๆ เหล่านี้มีความสำคัญในการต่อยอดเรื่องราวของการสืบทอดข้อมูลทางวัฒนธรรม ของท้องถิ่น ต่อยอดเรื่องราวของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภาพจิตรกรรมฝาผนัง วัตถุ

สิ่งของในพิพิธภัณฑ์ ประวัติศาสตร์ ท้องถิ่นของกล่มคนมอญ ประเพณี ความเชื่อ วิถีชีวิตของชุมชนสืบต่อ ไปได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้ ในกลุ่มผู้ใหญ่ก็จะมีการอบรมในเชิง อนุรักษ์ผ้าห่อคัมภีร์ในพิพิธภัณฑ์ และเยาวชนกลุ่มนี้ก็จะมีส่วนร่วมใน การอบรบครั้งนี้ด้วย"

นายพิเชษฐ์ ยานุวิริยะกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดคงคาราม กล่าวถึงผลงาน ของเยาวชนว่า "รู้สึกภูมิใจที่เด็กตัวน้อยๆ ที่เป็นเยาวชนคงคาราม จะสามารถถ่ายทอด เรื่องราววิถีชีวิตคนคงคารามทั้งขนบประเพณีให้รับทราบได้อย่างง่ายๆ และครบถ้วน โดย ผ่านการวาดรูป การทำแผนที่ความคิด การทำหนังสือทำมือ"

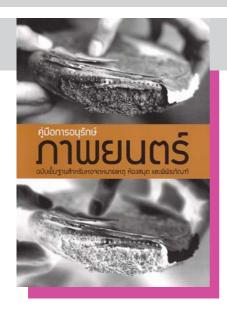
การทำงานร่วมกันของศูนย์ฯ ชุมชน เยาวชน และคนในท้องถิ่น โดยใช้พิพิธภัณฑ์ ท้องถิ่นที่เป็นองค์กรทางวัฒนธรรมเชื่อมโยงคนในชุมชนและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

เข้าด้วยกัน ผลักดันพลังชุมชนในการสร้างความเคลื่อนไหว เพื่อสืบทอดและจัดการมรดก ทางวัฒนธรรมด้วยตนเอง โดยเฉพาะพลังของกลุ่มเยาวชนที่เปรียบเหมือนต้นกล้าทาง วัฒนธรรมในการอนุรักษ์และสืบทอดเรื่องราวและเรื่องเล่าของชุมชนท้องถิ่นตนเอง

คุ่มือการอนุรักษ์ภาพยนตร์ ฉบับพื้นฐานสำหรับ หอจดหมายเหตุ ห้องสมุด และพิพิธภัณฑ์

หอภาพยนตร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) / 2554 แจกฟรี ขอรับได้ที่หอภาพยนตร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน)

ISBN 978-616-543-106-4

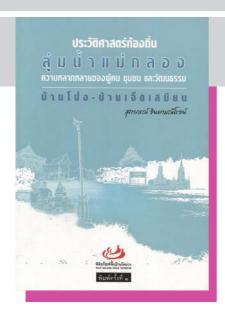
คู่มืออนุรักษ์ภาพยนตร์เบื้องต้น แปล จากหนังสือ "The Film Preservation Guide: The Basic for Archives, Libraries and Museums" แนะนำวิธีการอนุรักษ์ฟิล์ม ภาพยนตร์ สำหรับงานด้านการอนุรักษ์ บรรณารักษ์ ภัณฑารักษ์ หรืองานในสาขาที่ เกี่ยวข้อง เหมาะสำหรับผู้ที่ไม่เคยได้รับการฝึกฝน ทางด้านเทคนิคเป็นพิเศษ สามารถดาวน์โหลดฉบับ ภาษาอังกฤษได้ที่ www.filmpreservation.org

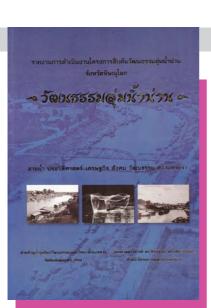

ประวัติศาสตร์สังคมของชุมชนลุ่มน้ำท่าจีน

สุภาภรณ์ จินดามณีโรจน์ / สำนักพิมพ์สร้างสรรค์ / 2554 / 270 บาท ISBN 978-974-9936-19-1

งานวิจัยด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่ศึกษาค้นคว้ารวบรวมเอกสารชั้นต้นและ ชั้นรอง โดยให้ความสำคัญกับการลงพื้นที่ ศึกษา สืบค้นและเก็บข้อมูลทุกรูปแบบก่อนที่ จะสูญหายไปพร้อมกับผู้รู้ท้องถิ่น ผู้เขียนเล่าถึง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมของผู้คน บริเวณลุ่มแม่น้ำท่าจีน เน้นศึกษาพื้นที่จังหวัด ชัยนาท(ตอนใต้) สุพรรณบุรี และนครปฐม

ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นลุ่มน้ำแม่กลอง ความ หลากหลายผู้คน ชุมชน และวัฒนธรรม ข้านโป่ง-ข้านเจ็ดเสมียน

สุภาภรณ์ จินดามณีโรจน์ / พิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน วัดม่วง / 2554 / 150 บาท ISBN 978-974-496-786-2

งาบวิจัยศึกษาความเป็นบา พัฒนาการ ทางสังคมและวัฒนธรรมบริเวณลุ่มน้ำแม่กลอง เป็นประวัติศาสตร์จากมุมมองของคนท้องถิ่น ที่ช่วยให้ภาพชนกลุ่มต่างๆ เคลื่อนไหวอย่างมี ชีวิตชีวา เห็นภาพสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ พัฒนาการ และการเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่น ชัดเจน และเป็นประวัติศาสตร์อีกมมที่ไม่เคย ปรากฏมาก่อน

วัฒนธรรมลุ่มน้ำน่าน

จิราภรณ์ สถาปนะวรรถนะ / ภาควิชา ประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร/2554

ISBN 978-616-7322-20-9

รายงานการดำเนินงานโครงการสืบค้น วัฒนธรรมลุ่มน้ำน่าน จ.พิษณุโลก ทำให้เห็นถึง พัฒนาการความเปลี่ยนแปลงของผู้คน ชุมชน ที่อยู่ริมแม่น้ำน่าน เรื่องราวความสัมพันธ์ของ ของคนลุ่มน้ำเดียวกันที่สะท้อนออกมาให้เห็น ในรูปแบบการทำมาหากิน ประเพณี ความเชื่อ และเรื่องราวจากความทรงจำของคนเล็กๆ ที่ สะท้อนชีวิตของผู้เล่าและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ของเมืองพิษณุโลกเมื่อกว่า 70 ปีที่แล้วได้อย่าง น่าสนใจ

รับ ผมทำมา 3 คน 12 ปี มีสิ่งขาดตกบกพร่อง ้ดีบ้างไม่ดีบ้าง บางท่านมาก็ให้คำติชม จัดได้ดี ดีมาก แต่ผมไม่คยากได้ยิน 12 ปีไม่คยากได้ยิน คำว่าเยี่ยม คำว่าดีมาก ทำไมไม่มีคนติว่า ไอ้นั่นมันยังไม่ดี ไอ้นี่ยังไม่มี ผมอยากได้ยินคำนี้ มากกว่า เพราะจะได้เกิดความกระตือรือร้น ดนทำพิพิธภัณฑ์ผมบอกได้เลยว่า อยาหยุดนึ่ง ถ้าท่านหยุดนึ่งเมื่อไหร่ ก็เป็นใกดังเก็บของเมื่อนั้น 🥊 🥊

> คุณมานะ เถียรทวี พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดท่าพูด จ.นครปฐม

ที่ เขารูกญ

9 เรื่องเล่าริมสนาม 2 จากใจบรรณาธิการ 4 ข่าวพิพิธภัณฑ์

13 108-1009

28 เรื่องเล่าและข้าวของ | 47 คมคิดสะกิดใจ 21 แนะนำพิพิธภัณฑ์

37 ใต้ฟ้าเดียวกัน

31 พิพิธภัณฑ์ต่างแดน

38 เรื่องเล่าท้ายเล่ม

45 แนะนำหนังสือ

กรุงเทพฯ 10170 เลขที่ 20 ถนนบรมราชชนนี เขตตลิงชัน โครงการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

จุลสารเพื่อขุมชนพิพิธภัณฑ์ จัดทำโดยศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) และปริษัท จัดการและพัฒนาทรัพยากรนำภาคตะวันออก จำกัด (มหาชน)

บรรณาธิการ **หรรย**นิห พรรพ**ย**ะห

สรินยา คำเมือง ปณิตา สระวาสี จุฑามาศ ลิมรัตนพันธ์

รูปเล่ม/พิสูจน์อักษร

การแนะเก สมศักดิ์ แก้วนุช

กองบรรณาธิการ ดอกรัก พยัคศรี เมธินีย์ ชอุ่มผล

จ้านวนพิมพ์ 2,000 เล่ม

www.sac.or.th

กรุณาส่ง